

Töö ja Tervis

Sotsiaalpoliitiline kuukiri

Eestimaa Haigekassade Liidu ja Sotsiaalse Arengu Eesti Ühingu häälekandja

Nr. 3

Märts 1931. a.

VII aastakäik

Tellimise hind postiga:	Ilmub kord kuus.	Kuulutuste hinnad:
aastas . . . 100 senti	Talitusja toim.: Tallinn, Tehnika 17, k. 15	1 lhk. kr. 20.—
6 kuu peale. 55 „	Tellimise võtavad vastu kõik haigekassad ja postiasutused.	1/2 „ „ 10.—
1 „ „ . 10 „		1/4—6.— ja 1/8 lhk. „ 3.—
Välismaale aastas 150 s.	Üksiknumber 10 senti.	Teksti ees — 50% kallim

SISU: 1) Sotsiaalkindlustusest — Dr. A. P. Steinberg. 2) Ületunnitöö- ja hädatööõigus — mag. A. T. Kliimanni järgi. 3) Elektrisurmast — Dr. H. Thomalla. 4) Kehalisest kasvatuses ja selle süsteemidest — Dr. H. Jürgenson, Tartu. 5) Kõhimisest ja aevastamisest — prof. Dr. L. Lange. 6) Ebaloomulik nähe haiguskindlustuse ringel — A. Linnomägi. 7) Vastoludest EH Liidu ja TÜH vahel — Ed. Rosenberg. 8) Kas Tallinna Ühise Haigekassa arstiabikorraldus valele alusele rajatud — V. Luksepp. 9) Arstiabi korraldus T. Ü. Haigekassas — A. Offenbach. 10) Rakvere haigekassa 10-aastane. 11) V. Luksepp 10 aastat haigekassa teenistuses. 12) A. Serbeni mälestusi haige- ja invaliidikassadest. 13) Vabrik-köögid. 14) Sotsiaalse Arengu Ühingu tegevusest. 15) Kinnituseamet. 16) Haigekassade IX kongress. 17) Haigekassade tegevusest Eestis. 18) Töökaitse. 19) Tööpuudus. 20) Tervishoid. 21) Sotsiaalkindlustus. 22) Mitmesugust 23) Kirjandusest. 24) Veebruari sündmustik.

Sotsiaalkindlustusest.

Dr. A. P. Steinberg. *)

1. Mis on kindlustus.

Töötajate kindlustus tekitab neis alatasa muret homse päeva eest. Töötada ja oma elavat tööjõudu müüa võib tööline vaid seni, kuni ta on terve ja töövõimeline. Haigus, vigastus, invaliidsus, vanadus, rasedus ja sünnitamine — võtavad tööliselt töövõime. Töölisi ähvardab ka tööpuudus, kui nad, kuigi terved, jäävad pikemaks ajaks töötasuta. Töölis perekonna toitja surm tõukab töölis perekonna puudusesse. Kindlustada töölisi kõigiks neiks juhtudeks võib — sotsiaalkindlustus.

2. Kindlustusliigid.

Kindlustus üldse on eriline organiseeritud vastastikuse abi liik, viis, mille abil võib ennast kindlustada õnnetuste, puuduse jne. vastu. See viis seisab selles, et grupp inimesi kohustub tasuma iga kuu makse ja seeläbi kogutud rahast antakse toetust puudustkannata-

jatele. Töölised, ühingu liikmed, maksavad vabatahtlikult iga kuu teatud osa omast töötasust ja nii kogutud summadest antakse toetust, näiteks, surnud seltsimehe lesele matuste puhul jne. See on — niinimetatud vastastikune abiandmise kassa.

Kindlustusel võivad olla mitmesugused eesmärgid, olenedes mitmekesistest puuduse juhustest. Õnnetust, mille vastu kindlustamist organiseeritakse, nimetatakse *riskiks*. Meil näiteks riskiks on tööline surm, ja sarnast organisatsiooni, mis võimaldab tol puhul toetust lesele, võib nimetada surma juhuks kindlustamiseks.

Kindlustus üldse on väga mitmeliigiline. Nende riskide järgi, mille vastu kindlustust teostatakse, võib organiseerida — varanduse kindlustamist tulekahju vastu, põllusaagi kindlustamist rahe vastu, kindlustamist vanaduse, tööpuuduse jne. vastu.

*) Sotsialnoje Strahovanije.

Kindlustamine võib olla *vabatahtlik*, — kui liikmed kindlustusorganisatsiooni astuvad omal vabal tahtel, *sunduslik*, kui riigivõim kohustab üht või teist jagu kodanikkudest osavõtma kindlustamisest. Kindlustamine oma organisatsiooni poolest võib olla *eraettevõtteks*, kui selle asja eesotsas seisab eraisik või äriettevõtte, ja *riiklik*, kui asja organiseerib riigivalitsus (näiteks, kindlustamine haigekassade kaudu).

3. Sotsiaalkindlustus ja selle liigid.

Kõik need kindlustusliigid, mille eesmärgiks töötajaid kindlustada töötasu kaotamise mitmesugusteks juhtudeks, nimetatakse *sotsiaalkindlustuseks*. „Sotsiaalseks“ kutsutakse seda seepärast, et ta on seotud ühiskondliku elu korraldusega. Ta on loodud võitluseks nähetega, mis tingitud ühiskondliku korra puudustest, ja võitluseks töötajate kindlustamata seisukorra vastu.

Sotsiaalkindlustus on riiklik-sunduslik hoolekande kuju inimeste eest, kes teotsevad palgatöös, ja nende perekonnaliigete eest, juhtudel, kui nad kaotavad oma eluülpidamise vahendid

(töötasu) mitte oma süü läbi. *Sotsiaalkindlustusele kuuluvad vaid töötajad (ja nende perekonna liikmed) seepärast, et nende isikute seisukord, kes töötavad palgatöös, oleneb just nende töötasust, ja seepärast sotsiaalkindlustus haarab vaid neid puuduse juhuseid, mis olenevad tööpalgaga kaotamisest.*

Töötaja võib töötasust ilma jääda vaid siis, kui ta ei suuda töötada haiguse, vigastuse, töövõimetuse (invaliiduse), vanaduse pärast, naised raseduse ja sünnitamise korral; ehk ka siis, kui tööline on küll terve, kuid jääb töötasuta seepärast, et tööd pole — tööpuuduse korral.

Seepärast jaguneb sotsiaalkindlustus järgmisteks liikideks:

- haiguse vastu kindlustamine;
- vigastuste (õnnetuste) vastu kindlustamine;
- emakssaamise puhuks kindlustamine;
- töövõimetuse (invaliiduse) ja vanaduse vastu kindlustamine;
- leskede ja vaestelaste kindlustamine;
- tööpuuduse vastu kindlustamine.

Ületunnitöö- ja hädatööõigus.

Mag. A.-T. Kliimanni järgi.

Töötaja ja ületunnitöö küsimus on praegu päevaküsimuseks, seepärast vaatame, mis ütleb ületunnitöö kohta Tartu ülikooli tööõiguse lektor mag. A.-T. Kliimann. Ta kirjutab omas „Tööajakaitseõiguses“ (1931) peatükis „ületunnitöö- ja hädatööõigus“ järgmist:

Ühenduses tööajakaitseõiguse eelaruteldud üldiste küsimustega leiab lahendamist ka ületunnitöö- ja hädatööõiguse eriküsimus.

Ületunnitööks nimetatakse tööd, mida tehakse tegelise tööpäeva lõppedes. Sellest mõistest nähtub, et ületunnitööle on oluline tema mittemahutumine *tegelise* tööpäeva normi. Järelikult ei ole sugugi tähtis, et tehtav ületund kuuluks ajaühikusse, mis ületab *maksimaalse* tööpäeva määra. Tavaliselt ongi üldiseks põhimõtteks just see, et ületunde võib teha ainult maksimaalse tööpäeva piires. Olgu aga lisandatud, et tänapäeva sotsiaalne seaduseandlus ei ole siiski

mitte kõikjal asunud sellisele absoluutsele vaatekohale.

Ületunnitööõigus käsitleb fakultatiivset ja obligatoorset ületunnitööd. *Fakultatiivne* on niisugune ületunnitöö, milleks töövõtja kohustub oma vabal tahtel. Seesugusest ületunnitööst keeldumist ei saa pidada käitiste korra ja lepingu normide rikkumiseks. Ka ei või endastmõistetavalt mingit survet ega sundust olla kohustamiseks selliseks ületunnitööks. Tööinspeksiooni ülesandeks on korraldada seda liiki ületunnitööd, nii et see ei muutuks ei mingis mõttes sunnitud tööks, vaid et ta kannaks seadusepäraselt ja õiglaselt „fakultatiivse“ töö nime.

Obligatoorseks ületunnitööks nimetatakse niisugust tööd, mida töövõtjad on kohustatud tegema käitiste normaalseks käitamiseks. Selle liigi töö hulka kuulub järelikult ainult niisugune töö, mis on tingitud *erakordsetest* kõrvale-

kaldumistest käitiste *normaalsest* teotsemisest. Obligatoorsest ületunnitööd ei või aga kunagi teha üle maksimaalse ületunnitöö normi, kui selline norm on seadustes üldse fikseeritud.

Ületunnitöö, mida tehakse käitiste ebatavalistes tehnilistes tingimustes, on hädatöö. Selline töö on tavaliselt lubatud kitsendamata, s. o. ka üle seadustes määratud maksimaalse ületunnitöö määra.

Töõnduses, kaevanduses ja veonduses meil arvatakse ületunnitööks seda tööd, mida tehakse üle käitiste sisekorra määrustes märgitud tegelise tööpäeva normi. Antud määratelu järgi on meil ületunnitöömõiste oluline, *esiteks*, see, et sellist tööd tehakse üle tegelise tööpäeva normi. *Teiseks* on mõisteliselt tingimata vaja, et see tegelise tööpäeva määr ise oleks normitud tööinspektorite kinnitatud käitise sisekorra määrustes.

Nagu ilmsesti nähtub ületunnitöömõiste sõnastusest, meil *ei tehta vahet* obligatoorse ja fakultatiivse töö vahel. Maksva õiguse põhjal moodustatud mõistes saab väljenduda *ainult* n. n. fakultatiivne ületunnitöö. Sest et ainult fakultatiivset ületunnitööd ei märgita meil käitiste sisekorra määrustes. Seega peame *ex-vene* määruste ja instruksioonide vastupidist tõlgendit ekslikuks ja koguni seadusevastaseks.

Töö, mida *ex-vene* määrused ja instruksioonid mainivad obligatoorse ületunnitööna, on töö, mis on tingitud käitiste tehnilistest käitustingimustest. Kuid see töö peab olema täpsalt fikseeritud vastavate individuaalsete töölepingutega ning ühtlasi märgitud käitiste sisekorra määrustes. Aga just see töö, mida tehakse sisekorra määruste piires, ei olegi ju ületunnitöö.

Põllumajanduses arvatakse ületunnitööks tööd, mida tehakse üle tegelise tööpäeva normi. Ületunnitööks ei või aga arvata sellist tööd, mida normaalses majapidamiskäigus ei saa jätta tegemata, näiteks, karja talitamine puhkepäevadel.

Ületunnitöö eest maksab tööandja teatavat *lisatasu*. Selle väljaarvamisel jagatakse kõik teenistusaja eest saadav raha- ja loonuspalk vastava teenistusaja töötundide summale. Sellele tulemusele arvatakse veel juurde 50% palgalisandit.

Ületunnitöö on täiesti *keelatud* töõnduses, kaevanduses ja veonduses alaealistele töövõtjatele kuni seitsmeteistkümnenda eluaastani. Ei ole keelatud, kuid *ei loeta* ületunde raudteelastele, kelle ülesandeks on tööde juhtimine.

Põllumajanduses on ületunnitöö täiesti keelatud alaealistele töövõtjatele.

F. Plachy: *Ärge hirmutage last!* (Das kleine Blatt).

Hädatööd on meil võimalikud õiguslikult ainult töõnduses, kaevanduses ja veonduses. Lubatavad on *üksnes sellised* hädatööd, mis on *hädapäraselt* vajalikud *peamiselt* juhuslikkude häirete kõrvaldamiseks. Siit nähtub, et hädatöid põhjustavad alati teatavad häired. On tingimata nõuetav, et sellised häired oleksid täiesti juhuslikku laadi ja niisugused ühtlasi, mille kõrvaldamine on *hädapäraselt kohe* vajalik. Niisuguste häirete näiteina võiks loendada katelde lõhkemist, masinate rikkimist, seadiste äkilist purunemist, ehitiste järsku mõranemist jne.

Erakordselt võib hädatöödena lubada ka tööd, mis on juhuslikult kuhjunud käitise ühe osakonna ette, takistades nõndaviisi teiste osakondade normaalset töökäiku.

Elektrisurmast.

Dr. K. Thomalla järgi.

Ajalehti läbistavad sageli sõnumed rasketest õnnetujuhtumistest *elektri läbi*, elektrist saadud rasketest põletishaavadest või jäledatest surmajuhtudest. Ja ikka jälle korduvad sõnumetes märkused, et õnnetud, kes kogemata sattunud kokkupuutesse elektri kõrgepingevoolu, elektrijuhtmete või aparatuuridega, pole ise end suutnud neist vabastada.

Kuidas aidata inimest, kes abitult ripub elektrijuhtme (näit. mahalangenud kõrgepinge traadi) küljes?

Töölise õnnetus elektritööl
(Gesundheit)

Esimeseks mureks olgu muidugi *elektrivoolu katkestamine*, kas õnnetusest kiiresti informeerides elektrijaama või katkestades voolu juurdetulekut mõnest peashaltrist või lahutades traate üksteisest traadikäärde abil. Enesestkimõista on tähtis, et abiandja ise isoleeriks end elektrivoolust. Oleks lausa enesetapmine ja mõttetu enese häda-

ohustumine, kui püütakse näiteks ettevalmistamatuna õnnetut lahti kiskuda voolukandvast traadist. Sest õnnetu keha on samuti elektriline kui kõrgepingetraat.

Kui pole võimalik katkestada voolu, siis peab eriti silmaspidama ettevaatusabinõusid, et aidates õnnetut, mitte ise samasse hättu sattuda.

Hädaoht seisab nimelt selles, et elektrivool, läbistades inimese keha, jookseb maa sisse. Mõjuvaks abinõuks on takistada voolu pääsemist maasse. Kui on käepärast *kummikindad* või võimalik neid ruttu hankida, siis tuleb neid tarvitada, sest kummi isoleerib hästi. Aga täiesti *julget kaitset ei suuda nad siiski anda*, sest neis võivad leiduda väiksed, vaevalt nähtavad augud. Selle vastu on *kummikindad* palju otstarbekohasemad. Kui aga neist kumbagit pole käepärast, siis isoleerivad ka *portselaanüksid* ehk *klaasitükid* hästi. Ka *kuiv puu*, millele astutakse, või *kuivad rätid ja villased tekid* on halvad elektrivoolu läbilaskjad. Elektritraati püütagu õnnetust eemale kiskuda kuivade puutükkide, lattidega jne.

Kui õnnetu on elektrivoolust eemaldatud, siis peab *otsekohe* õnnetuskohal temale tehtama *elluäratamise katseid* — kunstlikku hingamist, kuigi õnnetu näib surnud olevat ja süda täiesti seisab. Kunstlikku hingamist tuleb *vahetpidamata* jätkata *tundide viisi*, vahel 4—5 tundi ühtjärgi. Otsekohe tuleb kohale kutsuda ka lähem arst!

(Gesundheit.)

Kehalisest kasvatuses ja selle süsteemidest.

Dr. H. Jürgenson, Tartu.

Kehaline kasvatus on sotsiaalne tarve, olles võrsunud elust enesest, on ta elujaatav, positiivne nähe. Tema lähtekoht on võimsam tegur — eluinstinkt. Sportimistahe omas primitiivsuses on parandatud nähtus: pärast sündimist hakkab laps kohe mängima, see liikumist oma kehale anda, mida see orgaaniliselt oma bioloogilisele kasvule nii väga vajab. Samal motiivil, ent suure-

mas ulatuses sünnib ka pärastpoole keha areng.

Keha arendamisega on tegelenud juba õige varakult kõik rahvad sel määral ja viisil, kuis tingis selle nende arenemisaste ja praktiline otstarve.

Primitiivsete loodusrahvaste juures, kelle tegevus jahi ja võitlustega piirdus, seisis kehaarendus keha vastupidavuse ja osavuse suurendamise eesmär-

gil harilikkes liigutusharjutusis (jooks, ujumine, hüpped, visked jne.).

Vanemate kultuurrahvaste — hiinlaste — juures esineb kehakultuur juba kahes vormis: sõjalise väljaarendamisega paralleelselt väärib tähelepanu tervisline gümnaastika — kongfon, mis koosnes hingamis- ja vabaharjutustest, kuid olles füsioloogiliselt mitmeti ebaõige, ei oma ta suurt väärtust.

Egüptlaste kehaharjutustest annavad tunnustust aruurikkad kunstiteosed, millel jäädvustatud kõige mitmekesised harjutuskujundid.

Hindude kehakultuur väljendus naiste juures tantsus ja mängudes, kuna meeste sõjalisi võimeid suurendada püüti. Persialased kasvasid meesnoorsugu 5—20-ne aastani „ratsutamises, vilulaskmises ja tõearmastuses“.

Ainult juudid ei tunnud kehaharjutuste väärtust ning sõdisid isegi energiliselt Jerusaalemmas asutada tahetava gümnaasiumi vastu, mis Kreeka gümnaastikat sissetuua tahtis. Kuid kehakultuuri võimsama väärtuse tundsid *esimesena* ateenlased (kreeklased), rakendades tema kasvatusteguriks, veendudes, et keha ja vaimu üheskoos võrdsest arendades alles kujuneb tõeliselt väärtuslik inimene.

Antiikaja üldkasvatuse eesmärk oli anda kasvavale inimesele nii põhjaliku arusaamist kaunitest kunstidest, kui ka metoodiliselt kehalist kasvatust, püüdes ilmavaatel, kus muusika, luule, religioon ja gümnaastika inimeses orgaaniliselt ühtekasvama pidid. Nii omab Kreeka kehakasvatus natsionaalse iseloomu ja tähtsuse.

Nende harjutuskohad — gümnaasioonid koosnesid mängu-, maadlus- ja jooksuplatsidest, mille juures supelusa- ja riietusruumid olid. Harjutati alasti, et keha temperatuuri mõjudele vastupidavaks teha ja ilunõudeid igas liigutuses silmaspidada. Keha eest hoolitsemine (massaash jne.) oli kehaharjutustega vahenditult seotud.

Kehaharjutuste vormid olid elulised ja viisid loomulikult liigutused täiuseni. Harrastati jooksu, hüppeid, diskuse- ja odaviskide, ujumist, vehklemist, mängu ja tantsu. Eriti jooksule andsid hellenlased, distsipliiniharjutusena, väga suure tähtsuse, mis ka naiste poolt hoogsalt harrastati. Jooksti nagu tä-

napäevgi lühikest, keskmist ja pikka maad ja ka täies sõjavarustuses. Hüpati kaugusesse ja sügavusse, — harva kõrgusesse. Vabaharjutused omasid nende kõrval väärilise koha.

Jooks, hüpped, diskuse- ja odavisked ning maadlus moodustasid „viievõitluse“, mis üheskoos selgelt jõu ja ilu ühtekuuluvust väljendasid, kus neid iga nelja aasta järele Olümpia võistlustel demonstreeriti. See oli keha- ja vaimukultuuri õitseage.

Tamara Kafenhau.

Vasesepp-puhuja.

Roomlastel ei esinenud kehaharjutused mitte küll kasvatusabinõuna, neist ei võtnud terve rahvas osa, aga keha väljaarendamise ja tervishoiu eesmärgil tegutseti siingi nendega küllaldaselt. Ent pääülesanne oli sõjaline kasvatus, võitlusvõimete tõstmine; selle tulemusena arenebki siin atleetide elukutse. Esteetika asemel võidutseb tagajärg, mis kahjuks tihti toorusega seotud on ja atleetide surm ja rasked vigastused areenil pole haruldased. Kehakultuurilised vahendid — ujulad jne. kitsamas mõttes leiavad Roomas keisrite ajal väärtuslisema hinnangu, millest tunnustust annavad ka paljud toredad supelusasutused — thermid.

Germaanlased võlgnevad oma sõjalised suursaavutused samuti hoolsale treeningule, mida juba lapseast harrastati — eriti hiilgasid nad ujumisega. Ka naised!

Keskaja rüütlite skolastiline kasvatus koosnes seitsmest teingust: ratsutus, ujumine, laskmine, ronimine, võimlemine, maadlemine ja vehklemine.

Rahvapeodel korraldas lihtrahvas ringtantse ja mängu ning harjutustel oli võistluse iseloom (kotisjooks, mastironimine, maadlus jne.).

Võime öelda, et teatava rahva keha-harjutused on nende arenemisastme peegliks: mida kultuurilisem oli teatav ajajärk, rahvas, — seda kultuurilisemad ja kvalifitseeritumad on ka nende kehaharjutused (vorm jne.). Kehakultuuriks saavad need kehalised harjutused, milliseid kultuurinimeste poolt harrastatakse ja millised sisaldavad eneses *ilu*, teaduslist põhjendamist anatoomia ja füsioloogia alustel, ega ole tagaaetud sundusest, auahnusest jne. Füüsilised kehaharjutused, sõjaline kehaline kasvatus, duell, sport jne. pole iseenesest veel mitte kehakultuur, kui nad taotleavad mõnd kõrvalist eesmärki.

Aegade vältel on kehaarendamine läbiteinud mitmed tõusud ja mõonad, õilsad esteetilised motiivid on asendatud barbaarsetega (rusikavõitlus jne.) ja ümberpöörduvalt, kuni Itaalia humanistidest lähtudes ja meiepäevini säilides ja arenedes kehalisest *kasvatusest* jällegi juttu võib olla. Neile kuulub teene, et mängude kasvatuslisest tähtsusest noores eas õieti aru said ja sellele laiemate ringkondade tähelepanu juhtisid; 18.—19. sajandi filantroobid (Basedov, Pestolozzi, Guts-Muths) viivad kehalise kasvatusse juba koolidesse jne. Sakslase *Jahn'i* ja rootslase *Ling'i* poolt ilmutavad esimesed käsiraamatud, mis anatoomiale ja füsioloogiale juba osalt baseeruvad; nad levinevad kiiresti ja toovad palju kasu rahvale, saades põhjamaade ja Kesk-Euroopa koolides võimlemistundide aluseks. Harjutused olid määratud riistel ja ilma ja tehti peamiselt toas (võimlates), seepärast tekkisid peagi ka teised voolud, mis nõudsid tagasitulekut vabasse loodusesse, mis järkjärgult ka sündis, andes tõuke spordiliikumisele.

Ikka edasisammuv vaimline täiene-mine tõi enesega kaasa palju uusi nõudeid ka kehaharjutustes, mis leidsid väärilise vastukõla eesrinnas sammujate hinges, kes ajasid uusi vagusid, loovutasid uusi sihte.

Üheks epigooniks kehalise kasvatusse liikumises oli prantslane *Delsarte* — väljendusgümnastika looja, kelle ideid tema naisõpilane *Stebbins* süstematiseeris.

Keha välisliigutustele püüti anda siin n. n. hingelisi väärtusi, sügavamad ilmet. Naisarst *dr. med. Mensesdieck* Ameerikas seadis omaks ülesandeks naise kehakultuuri normeerida; ta ei taha inimkeha arendamiseks mingit erisüsteemi luua, kuna ju inimkeha omas anatoomilises ülesehituses ja füsioloogilises reeglipärasuses ise süsteem on, mille õige tundmine ja mõistmine naise keha kõigiks elumõueteks väljaarendaks.

Tema praktiline töö näitab täpset skeleti ja muskrite tundmist ja õiget arusaamist muskrite funktsioonidest, sealjuures hingamisele erilist tähelepanu pöördes.

Selle tervishoidlike gümnastika peamotiiv on teadlikkes liigutustes, kus õige ja otstarbekohase kõrval ka liigutuste põhjus ja mõju harmooniliselt väljendusele tuleb. Õeksed *Duncan* seadsid oma koolis vabalt ja puhtalt lapsekeha loomulikud liigutused (kõndimine, jooks, hüpped) oma kehailuarendusetöö keskpunktiks — nii kujunesid tundelike orgaanilis-rütmilised liigutused, keha vormikõne jne. Ka astusid nad selle vastu, et mitte mehekehale sobivaid harjutusi mehaaniliselt naise kehale üle ei kantaks. *Duncan'i* kool võttis lapsi kõige varajasemast noorusest täielisele kasvatamisele, allakriipsutades ilu ja esteetika nõudeid.

Genfi konservatooriumi õpetaja *Dal-crose* püüdis muusikat ja gümnastikat ühendada. Väljudes asiolust, et muusikaline rütmus teatud määralt keha refleksi välja kutsub — seega midagi füsioloogilist on — tõi ta muusikaõpetusse ka kehalisi harjutusi, selgitades ja laiendades rütmi mõisteid, mille tulemusena rajas kehalise kasvatusse uue meetodi — rütmilise võimlemise.

Tema hüüdsõna on: „Muusikaline kasvatus saagu arendatud keha rütmilise abil ja kehaline kasvatus võrsugu muusika vaimust.“

Tema õpilane *dr. Bode* ei näe võimlemise olulikkust muusikaga ühtesulamises, vaid muusika ja kehalise ilutunde läbi väljakutsutud liigutuste valdamises. Rütm on temale vorm, milles iga põline, loomulik liigutus läbiviiakse.

Liigutusi liigitab ta nelja gruppi: 1) *Lõdvendamise* harjutused, mis kõigi ebaõigete harjumusliigutuste kaudu tingitud musklingutuste kõrvaldamiseks määratud on; 2) *Hooharjutused*, mille siht ühe liigutuse täideviimisele kogu tähelepanu pööramine, isoleerides kõiki osaliigutusi (raskuspunkti töö); 3) *Pingutusharjutused*, mille otstarve õieti väljalaotanud pingutuse leidmine (mõistmine) ja liigutuse orgaaniline läbiviimine; 4) *Väljenduse harjutused*, mis kõigi elus tarvilikkude põhiliigutuste (tõuge, löök, surumine, kõnnak, tasakaal ja vastupanu) äraõppimiseks määratud on.

Kõigi nende liigutuste läbiviimisel kulutatakse võimalikult vähe jõudu ja nad taotlevad tihti inimesele kadumäläinud võimet — oma tundeelu impulsse kehaliigutuste kaudu väljakiirgada lasta — uuesti kättesaada.

Samal arvamisel, et mitte ainult keha, vaid „kogu inimene“ kehaharjutustest osavõtma peab, püsib ka *Loheland'i* kool, kes oma õpilasi „keha ja vaimu ühtlustamisele“ püüab juhtida. See meetod laseb n. n. voolavad liigutused hingamisele järgneda ja sisendatud elamusd kehaharjutusse ülekanda. Õpetatakse tsentrofugaal ja tsentropedaal jõudude vahel omal kehal vahet tegema ja nende üle paremini valitsema, mis võimaldab ka kiiremas liigutuses teadlikku absoluutset rahu leida jne.

Edasi mis *J. P. Müller'i* süsteemisse puutub, kes silmapaistev Taani spordimees ja oma paljuaastasile kogemustele tuges oma tähelepanekud mitte üksi muskliste tugevdamisele, vaid ka „si-seorganide arendamise“ jaoks määrab, eriliselt just rinnakorvi ümbritsevaid muskleid väljaarendades, õiget hingamist jne. kättesaada soovides, — siis on see puht-empiriiline kool, olles kogemustele üksi rajatud, mitte aga teadusliku eksperimendiga õigustatud.

Tema süsteem, mis meeste, naiste ja laste tarvis eraldi kokkuseatud on, nõuab umbes 15-minutilist igapäiset harjutamist, mille funktsioonideks tema järele peavad olema naha, kopu, seedimistegevuse jne. elustamine ja soodustamine. Supelusele järgneb mitmekordne keha frotteerimine jne.

Tänapäeva taanlase *Nils Bukh'i* „primitiivgümnaastika“ tahab keha „murd-

mistega“ tegevust ja head keha struktuuri kätte saada; tema kool tegutseb umbes 1913. aastast — seega tänapäevale veel modern, ehk küll jällegi ilma teadusliku põhjendusega.

Harjutuste mõju järele jaotab ta neid: 1) paenduvuse harjutuseks, mis musklist lõdvaks teevad, 2) jõuduandvateks, mis musklist palju tugevamini pingutavad kui need harjunud ja 3) osavuse harjutusteks, mis närvid ja muskliste koosmänguks uusi nõudeid üles seab.

Tamara Kafenhau.

Vilditöölised.

Kujundavate vabaharjutuste ülesehitamisega on ta täiendanud mitmeti Ling'i „põhigümnaastikat“ ja selles on tema suur teene.

Keha tarbest väljudes jaguneb tema võimlemistund vabaharjutusiks ja riistadeharjutusiks, milledele lõpuks jooks ja hüpped järgnevad. Harrastatakse praegu mitmel pool poiste koolides. Kahjuks ei ole meil Eestis veel leida jõutud ühist koolivõimlemist, nagu see olema peaks.

Uuemal ajal nõuab omale ka esteetiline tants ehk gümnaastika kehakasvatuse tegurina eluõigust. *Dora Menzler* ja *Rudolf Laban* on eelkäijate ideedele edasiehitanud — „keha ja vaimu koostöötamise“ põhimõtteid uute tõlgitsemistega rikastades, nendesse ka kunstielemente, „isiklikku rütmust“ jne. põimides.

Nii on üldjoontes kujunenud keha-kultuuri areng; ja kuigi need voolud

mitmeti ühekülgeiseks osutuvad, iga üksik meetod oma väljapandud vooruste kõrval ka mõne teise süsteemi hüvesid soovida jätab, on nad ometi võimlemist ja ka spordiliikumist heas mõttes mõjutanud.

Teid on palju, mitmekesiseid, kuid

kõik nad püüavad ka inimesele tema raskes eluvõitluses kergendust tuua, tahavad kaasaaidata „elu sisu ja energia suurenemisele“, seepärast on kehaline kasvatus ka kõigisse meie koolidesse viidud, et „maast madalast“ kord laiendada tervele rahvale.

Kõhimisest ja aevastamisest.

Prof. dr. Ludwig Lange järgi.

Iga laps oskab vahet teha kõha ja aevastamise vahel. Igaühele on selge, et kõha tuleb „kaelast“ ja aevastamine „ninast“, et mõlemad on teatud ärituste tulemus ja et kõhida võib ka omal tahtel, aga aevastada ei saa. Aga võrd-

Hoidke aevastajate eest!

(Gesundheit.)

lemisi vähestel inimestel on selge ettekujutus sellest, mis kõhimise ja aevastamise juures kehas sünnib. Nii kõhimisel kui aevastamisel on see ühine, et nende ilmudes katkeb justkui teatud rõhk või pinguli olek, tekib nagu plahvatatus. Neil äkilistel plahvatustel võib olla vaid see otstarb, et nad ühtaegu väljapressitud õhuga midagi eemaldavad kehast: kõha on selleks tarvilik, et hoida kopsust eemale igasuguseid kahjureid, ja aevastamise juures heidetakse nina-neeluõõsist välja mingid äri-

tavad ained. Nii on siis kõha ja aevastamine iseenesest väga otstarbekohased keha kaitsevahendid võõraste soovimatute sissetungijate vastu, nagu tolm, äritavad aurud, mürgised gaasid jne. Kohti, kust meile ilma meie kaasabit, nagu elektrinööbile litsudes, antakse tähtsaid hoiatussignaale ja ettevaatusabinõusid, on kõhal õige mitu. Kõige tähtsaim neist on kurgulimanahk, kõrisõlm, hingelöör ja kopsude õhutorukesed (bronchid).

Kõha on alati hingamisorganite ja õhuteede põletikuliste haiguste kõrvalnähe või tundemärk. Harilikult seltsib siis kõhaga ka röga. On veel olemas „närviline“ kõha, mis kaasinimestele mõjub sama „nakkavalt“ nagu haigutamine. Seda võib tähele panna koosolekul ja kinodes.

Aevastamist kutsub esile nina sise-miste, kaugemate kohtade äritused. Siin on õige tähtis koht silmal. On palju inimesi, kes heledasse valgusesse sattudes või vaadates otse päikesesse, hakkavad aevastama. Mõned jälle, kui neid piinab aevastuseäritus ja see siiski ei tule, hõõruvad peanaha teatud kohti, harilikult ülevalpool otsaesist — ja ongi aevastus käes. Aevastamine on ninakatarri kuulutaja ja kõrvalnähe.

Nii aevastamise kui kõhimise juures võivad õhku sattuda hulk haigusgermeid. Sel teel kantakse edasi tüütavaid ja hädaohtlikke haigusi, nagu katarr, difteeriit, influentsa ja eriti tiisikus.

Sellepärast olgu meile kindlaks käsuks, oma kaasinimestele ja kõigepaalt lastele mitte aevastada ja mitte kõhida näkku.

Kõha ja aevastamise juures tuleb suust väljapaisatud pritsmeid koguda suu ees hoitud taskurätti, ehk kui sel-

leks ei jatku enam aega, siis hoida käsiselg suu ja nina ees ja pea pöördma võimalikult kõrvale.

Aevastamisele järgneb harilikult mingi „vabanemistunne“. Sellepärast hüütaksegi aevastajale: „Tervist“. —

Rasked haiged ei suuda aevastada. Sellepärast püsibki rahvausk, et haige, kes nädalate ja kuude järgi aevastab esimest korda, on päästetud ja aevastus sel puhul on headkuulutav paranemise tundemärk. *Gesundheit.*

Ebaloomulik nähe haiguskindlustuse rindel.

A. Linnomägi.

Nii võiks nimetada meie suurema haigekassa, nimelt Tallinna Ühise Haigekassa „pealtvaataja osaga leppimist“ teiste Eesti haigekassade võitluses nende liidu kaudu Eesti sotsiaalkindlustuse laienemise ja praegu olevate võimaluste parema ärakasutamise eest.

Mida meie ei suuda üksikult, seda suudame kindlamini ühiselt — on tõde, mida on tunnustatud ürgajast alates, seepärast ka Eesti haigekassad, peale mõne üksiku, on koondunud oma liidu ümber. Viimaste aastate eitavaks nähteks haigekassade elus on Tallinna Ühise Haigekassa eemale jäämine, mille tagajärjed oma teravustega puudutavad just esijoonelt Tallinna haigekassade liikmeid, sest üheks otsekohe semaks selle eemalejäämise tagajärjeks oli, et O. Strandmanni valitsus keeldus välja maksmast toetuse summat, mis eelmise riigikogu poolt lubatud Eestimaa Haigekassade Liidule sanatooriumi ehitamiseks Nõmmele, just Tallinna haigekassade osalistele ning nende perekonna liigetele kõige kättesaadavamas kohas.

On ju ka teada, et meie tööstuse väljakurnamise süsteemis, võimatutes töötervishoidlikes oludes ning näljapalkades peitub põhjus, miks meil haigete kassaliikmete, nende seas kopsuhaigete arv on suur. Suur osa kopsuhaiged on Tallinna Ühise Haigekassa liikmete keskel, kellele tarvis oleks pikemaajaline sanatooriline ravi just haiguse algastmel, kuid võttes arvesse Tallinna Ühise Haigekassa, kui suurema, eemalejäämist, tuli liidul loobuda vähemalt esialgul oma kava teostamisest.

Mis sellejuures iseäranis kurb, on see, et ei suudetud Tallinna Ühishaigekassa tegelaste poolt ühtegi enam-vähem kaaluvat põhjust ette tuua eema-

lejäamise õigustamiseks. Ei saa ju tõsiselt võtta Tallinna Ühise Haigekassa esitaja C. Raudsepa väljendust läbirääkimistel liidu juhatusega septembris 1930. a., kes pani liidule suuremaks süüks seda asjaolu, et liit on korraldanud kursusi kassade teenijatele, tuues eeskujuks ärimehi, kes mitte ei kanna muret oma palgaliste teenijate eest. Sarnane süüdistus, ehkki öeldud tõlise näoga, tundub rohkem naljapalana, sest lugupeetud C. Raudsepp peaks

F. Plachy

*Poisikene tahab süüa!
(Das kleine Blatt).*

teadma, et sarnaseid kursusi ja nõupidamisi on korraldatud mitte ainult kassateenijatele, vaid ka juhatuse ning revisjonikomisjoni liikmetele, ning neist kursustest on alati väga elavalt osa võetud ja mõtteid vahetatud ning asjatundjate seletustest palju teadmisi kohtadele kaasa viidud. Ärimeestel on praeguste äride pankroti ajajärgul õnneks saada vilunud teenijaid, ilma et nende ettevalmistamine muret teeks.

E. H. Liit loodi, et ühiselt tegutsedes kätte saada suuremaid tagajärgi ja on

nii mõndagi suudetud täide saata, mis üksikul kassal üle jõu, muuseas omal ajal liidu kaasabi tõttu sai Tallinna Ühine Haigekassa omavalitsus jalule seatud. Võib ju olla, et osa Tall. Üh. Haigekassa tegelasi, volinikkudest peale kuni juhatuse liikmeteni, on arvamises, et kasutades olukorda kassasuuruse ja pealinnas asumise tõttu, kus ametasutused kättesaadavad, on tegutseda võimalus ilma liidu vahetalitusega. Sarnane mõtteviis ei ole proletaarlik, sest oma tööjõudu müüva kihi pealoosungiks on ennast organiseerida ja veel kord organiseerida.

Pealegi lasub T. Üh. Haigekassa kui suurema haigekassa peal moraalne ko-

hustus liidu juhtimises tooniandvat osa mängida. Liidu asukohaks on Tallinn ja teine Tallinna suurem haigekassa, Balti Puuvilla, on liidu juhatuses esitatud ja peaks ka T. Üh. Haigekassa oma energiliste tegelaste näol esitatud olema. Kui arvestada kuludega, mis ühenduses liidust osavõtuga, siis praegu peale liidu tegevuse ümberkorraldust ei saa need kulud üksikutele kassadele koormavad olla. Pealegi väheneksid iga üksiku haigekassa kulud T. Üh. Haigekassa uuesti liitumisega.

Kõiki asjaolusid kainelt kaaludes, ei saa T. Üh. Haigekassa tegelastel teist otsust olla, kui E. H. Liiduga kaasa sammuda.

Vastoludest Liidu ja TÜH-a vahel. Puudub arusaamine ühistegevuse tähtsusest.

Ed. Rosenberg, haigekassa tegelane.

Vana tõde on, et kitsarinnalist poliitikat ei või seal ajada, kus tahetakse teha tõsist ülesehitavat ja loovat tööd, vaatamata lahkuminatele poliitilistele ilmavaadetele.

Suurpoliitika jäägu poliitiliste erakondade eriasjaks. Tehku seal iga erakonnamees demagoogiat, sünnitagu intriige jne., et oma parteid esile tõsta, ehk ennast partei etteotsa nihutada, kuid haigekassad, kellel omad kindlad sihtjooned olemas, kellede peatülesandeks on abiks ja toeks olla oma liikmetele, selle peale vaatamata, olgu viimased sotsialistid, põllumehed või kommunistid, — need haigekassad peaksid küll hoopis kaugel olema iga sugusest kitsarinnalisest erakondlisest poliitikast, anduma vaid oma sotsiaalpoliitilistele ülesannetele, esirinnale nihutades just sotsiaalpoliitilisi sihte.

Haigekassade ülesandeks on ka väljaspool iga sugust erakondlust ühineda, et ühiselt tagajärjekamalt taotleda oma ülesandeid sotsiaalkindlustuse alal.

Sellest põhimõttest peaks iga haigekassa ja iga haigekassa tegelane alati arusaama, selle põhimõtte teostamise poole püüdma, sealjuures oma poliitiliserakondliste vaadete pealesurumisega tagasihoidlikum olema, vähemalt neid mitte alati esiplaanile nihutama.

Ei ole vaja kahelda selle juures, et kui kõik haigekassa tegelased sellest põhimõttest õieti arusaaks ja kõige pealt püüaks aateliselt, ainult haigekassade ja sotsiaalkindlustuse pärast ühineda, et ühisel jõul haigekassadele ehk nendest moodustatud Liidule saavutada ühiskonnas vääriline seisukoht, siis võiksid haigekassad oma Liidu kaudu ennast seltskonnas mõjuvalt maksuma panna ja saavutada omi sihte ja soodustusi liikmetele. See nõuab ühistööd, ilmavaate peale vaatamata.

Haigekassade Liit ja praegu tema esotsas seisvad tegelased on alati nendest põhimõttest arusaanud ja jõudu-mööda püüdnud neid teostada, olles salliv teisiti mõtlejate vastu ja korrektnel üksteise erakondlise poliitilise veendumuse suhtes, kuid kahjuks on Liidu tegevusele selles sihis kuni siiani alati veeretatud ette ülesaanmatuid takistusi — ja need takistused on olnud ikka ja alati kitsa erakondlise poliitika tegemine mõningates haigekassades.

Parteiline sallimatus on ka olnud põhjuseks, et suurim haigekassa Eestis, Tallinna Ühine Haigekassa, kellel võib olla Liidus olles esimene osa mängida, ei taha ja vahest ka ei suuda ennast korraldada nii, et võiks Liidu tegevusest osavõtta.

Tallinna Ühise Haigekassa koosseis, oma suure liikmete arvu poolest, erineb palju teistest kassadest; siin on alati oma kildkond tegelasi, kes alati ja igalpool, kus nad midagi teevad, oma tegevuses teisi sallimatult oma poliitilise partei kitsaid huviseid silmaspeavad.

Neid vaateid ei poolda aga mitte alati väljaspool Tallinnat olevad haigekassad, ka mitte mõned teised Tallinna haigekassad, kellel alati haigekassade tõsised ülesanded ja mured südames.

Mõned aastad tagasi, kui Tallinna Ühise Haigekassa tegelased ka suuremas osas Liidu eesotsas seisid, püüdis T. Ü. haigekassa teha „suurt poliitikat“, — nii suur, et isegi Liit nagu TÜH. osakonnaks muutus, kuna Liit oli sünnitud osalt abiks olema TÜH-le, tema tegelaste omapäraste poliitiliste vaadete propageerimises. See surmas Liidu endisel kujul.

Sarnane olukord, iseenesest mõista, ei olnud loomulik ja kui Liit jälle kuidagi omale

jalad alla võttis, tekkis lõhe Liidu ja TÜH. vahel.

Küll katsutakse seda lõhet igatepidi seletada, kuid tõsiasi on, et on kujunenud olukord, kus ühelt poolt seisab Liit, kes erakondlist poliitikat ei aja, teiselt poolt Eesti suurim haigekassa, kelle tegelastest küllalt mõjuv osa kas Liidu lipu all ehk ilma, oma kitsarinnalist erakondlist poliitikat tahaks ajada, kas või vastolus kõikide teiste Eestis olevate haigekassadega.

Igasugustel katsetel Liidu poolt, heatahtlitselt kaasatõmmata TÜH, tullakse sealtpoolt välja uduste seletustega Liidu tegelaste ja tegevuse kohta jne., sealjuures ei võeta isegi arvesse sedagi, et tegevus, millega rahul ei oldud, alguse sai TÜH oma meeste poolt ja ka tegelased, kelledega rahul ei oldud, omal ajal ja ka praegu nende omad mehed on.

Peaasi seisab ikkagi ainult selles, et TÜH. on alati tahtnud ja tahab ka praegu kõik Liidu funktsioonid koondada ainuüksi oma kätte, sealjuures täiesti unustades, et just tema oma keskel rohkem kui kuskil mujal on koondunud teatud segast ja kitsarinnalist poliitilis-erakondlist elementi, kelle vaated ja tegevus teiste, paljude Eestis olevate haigekassade poolt mitte iialgi omaks ei võeta.

Et see just nii on, näitab paari aasta eest olnud katse TÜH poolt ülevõtta teist Tallinna suuremat, Balti Puuvillavabriku haigekassat.

Ka viimases kassas seisid tol korral eesotsas „suurpoliitika“ tegijad ja nii võetigi varsti, nii kui mõni tegelane tollest ajast ütles, „kõrgete poliitiliste sihtide saavutamiseks, ühinemise tähe all“ BPV haigekassa ajutiselt üle, vastu kassa liigete rõhuva enamuse tahtmist ja vaatamata igasuguste protestide peale.

Balti Puuvillavabriku Haigekassa on alati olnud ühinemise poolt, haigekassade ühinemise põhimõttel, Liidu ümber, haigekassade ja sotsiaalkindlustuse eluliste küsimuste teostamiseks, kuid enese olemasolu kaotada ainult selleks, et ennast täiesti painutada oma 2.000 liikmega TÜH. alla, et viimasele ainult „värsket verd“ tuua viimase võitluses oma kitsarinnaliste erakondlis-poliitiliste sihtide saavutamiseks, niikaugele ei võinud Balti puuvilla vabriku haigekassa, tema tegelased ja 2.000 liiget küll mitte minna.

Balti puuvillavabriku haigekassa on „suurpoliitika“ tegemises küll ammu juba loobunud, kuid TÜH. vaieldakse, nagu kuulda, omavahel ikka veel selle poolt ja vastu.

Kui omal ajal kinnitusnõukogu liikmete valimistel tööliste esindajateks ainult Liidu tegelased läbisid, siis olenes see sellest, et valijad peale kandidaatide asjatundlikkuse hindasid ka nende seisukohta haigekassade ühistöö ja sotsiaalse arengu tarvilikkusest, kuna ei võinud nad ometi oma häält anda sarnase haigekassa esindajale, kes haigekassade liidust lahkunud ja seega Eestis sotsiaalkindlustuse arengule rasket kahju töid. Ka on kinnitusnõukogu liikmed valitud mitme linna haigekassadest — Tallinnast, Tartust, Narvast ja Rakverest, ilma et esindust kinnitus-

nõukogus oleks tehtud mõne haigekassa või linna monopoliks.

Kui aga TÜH. vastuseks sellele kinnitusameti liikmete valimisel I tööinspektori ringkonnas, kus BPV haigekassal enne seda alati oma esindus oli. BPV haigekassal ühtki esindajat ei lubatud ainult seepärast, et „Liit ei hääletanud kinnitusnõukogus nende esitaja poolt“, siis on see jälle ainult omapärane poliitika tegemine, mis annab tunnistust vaid kitsarinnalsusest ja uuesti kinnitab, et sealpool haigekassade ühistööst arusaamine ikka veel puudub. Ons tõesti BPV haigekassa selles süüdi, et liitu kuuluvad haigekassad ei toeta TÜH-t ja on siis tõesti Liit selles süüdi, et TÜH teda ignoreerib ja Liit loomulikult teda aidata ei saa!

F. Plachy

Vaenelaps.

(Das kleine Blatt).

Arusaadavalt mängis kinnitusameti liikmete valimistel omaosa ka see asjaolu, et ei suudeta andeks anda BPV haigekassale ja tema praegustele tegelastele nurjunud „kosjakäimise“ lugu, kuid ikkagi peaaugsaks, mispärast ei lastud läbi kinnitusametisse ühtki BPV haigekassa esindajat, on see, et seal eesotsas seisavad praegu isikud, kes ennast mitte nii kergesti ei lase Tallinna Ühise Haigekassas võimupüüdva poliitilise-erakondlise voolu poolt kaasa kiskuda, kelle mureks ja ülesandeks on ainult haigekassade ülesehitavat tööd teha ja kellele õnnetuseks, Tallinna Ühise haigekassa arvates, on praegu olla tegev Eesti-maa Haigekassade Liidu juhtimises.

Nagu juba eelpool nimetatud, on haigekassade koondumine ühise lipu alla ja ühine töö ainult siis viljakandev, kui tegutsetakse ühise sihi kättesaamiseks kõik üheskoos, ka vaatamata poliitilise erakondluse peale ja seepärast loodame ka, et ka Eesti suurim kassa ükskord ikkagi sellest aru saab ja Liidus jälle koos teiste haigekassadega töötama hakkab, et Eestiski sotsiaalpoliitilisi ülesandeid ja sihte ühiselt taotleda.

Kas Tallinna Ühise Haigekassa arstiabi- korraldus valele alusele rajatud?

V. Luksepp.

Tallinna Ühise Haigekassa esimees J. Kraan omas vastuses („Töö ja Tervis“ nr. 10 m. a.) minu artiklile („Töö ja Tervis“ nr. 9 m. a.) süüdistab mind sihilikkuses, kui ma konstateerisin, et Tallinna Ühine Haigekassa arstiabi ümberkorraldamise alal väga vähe on saavutanud ja et palgaliste arstide süsteemi peale vaatamata Tallinna haigekassal kassaliikmete ravimiskapitali puudujäägi protsent kõige suurem teiste haigekassadega võrreldes. Oma väite põhjenduseks tõin ma artiklis vastava võrdlustabeli täpsete arvudega.

J. Kraan minu „sihilikkuse“ ümberlukkamiseks seletab Tallinna haigekassa väikseid saavutusi ravimise ümberkorraldamise alal sellega, et ravimiskulud olla suureks ajanud oma raviasutuste sisseseadete ostmised, millele peale miljonid kulutatud. Sellega ollagi seletatav kõige suurem puudujäägi protsent Tallinna Ühises Haigekassas, kuna teistel haigekassadel nimetatud erakorralisi kulusid pole olnud.

Mina ei saa nüüd aru, kas J. Kraan on tõesti absoluutselt võhik arvepidamise alal, või ta segab sihilikult, või ei anna Tallinna Ühise Haigekassa arvepidamine küllaldast ülevaadet.

Kui aga ligemalt silmitseda Tallinna Ühise Haigekassa aastaaruandeid, siis selgub, et kassaliikmete (samuti ka perekonnaliikmete) ravimise kulude hulgas ei figureeri vallasvara (oma raviasutuste sisseseaded).

Tallinna Ühise Haigekassa 1929. a. aruandest selgub, et kassaliikmete ravimise otstarbeks on haigekassal tulusid:

Ettevõtjate sissemaks, kassa-osaliste ravimiskulude katteks 2% palgast	Kr. 246.128,97
Arvete pealt saadud % %	„ 27.944,10
Juurdemaks hammaste plomb. pealt	„ 341,—

Kokku tulusid Kr. 274.414,07

Kassaliikmete ravimise otstarbeks on haigekassal kulusid:

Arstiabi	Kr. 184.226,49
Arstirohud	„ 143.045,81
Haigemajad	„ 108.376,82
Muud kulud (transport, prillid, bandaashid jne.)	„ 5.721,28

Kokku kulusid Kr. 441.370,40

Seega puudujääk kassaliikmete ravimise alal Kr. 166.956,33 senti.

Kus on siin kulude hulgas raviasutuste sisseseaded — vallasvara, mis põhjustaks selle puudujäägi?

Ühelgi haigekassa esimehel ei ole kohane ebaõigete väidete ja välja tulla ja lugejale muljet tekitada, et tal asutuse majapidamisest iga sugune ülevaade puudub.

Tallinna Ühine Haigekassa on oma raviasutuste sisseseadete peale miljonid välja

annud. Kas need miljonid võimaldavad haigekassale ettenähtud kulude kokkuvõidu ravimise alal, ja kas need miljonid kindlustavad kassa haigetele rutulist tervekssaamist?

J. Kraan on liig julge, kui kinnitab, et Tallinnas on ambulatoorne arstiabi andmine paratamatu ja ainuke õige süsteem praeguses olukorras.

Mina kahtlen selle juures. Ja kui ma seda siin kinnitan, siis seepärast, et mitte pärast „tagant järele tark olla“. Parem ma tunnustan kohe oma eksimust, kui minu seisukoht peaks valeks osutama.

Kui mina 1928. a. haigekassa kongressil refereerisin teemil „arstiabi korraldus haigekassades“ ja esile tõin ambulatoorse ravimissüsteemi häid külgi, siis sündis see teoreetilistel kaalutlustel, käsitades ühtlasi Saksamaa haiguskindlustuse arenemiskäiku, ajalugu ja ulatust. Teoreetilise kaalutluse ja kalkulatsioon võivad aga lahu minna tegelikust elust, mis pärast ei tohi kohe vaimustusse sattuda ja uisa-päisa talitada.

Teoreetiliste kaalutluste ja kalkulatsioonide teostamiseks tuleb enne vastav olukord luua ja selleks pinda valmistada, Eestis esimeses järjekorras haiguskindlustusseadust märksa laiendada.

Praegu maksev seadus on ka Tallinna kohta liig piiratud, et võimaldaks korraldada ajakohast ja haigekassa kandejõu kohast ambulatoorset süsteemi kassaliikmete ravimise alal.

Haigekassa ambulatoorium, kus üks arst tööga üle koormatud, ei vasta nõuetele ja ei ole parem endistest vabriku ambulatooriumitest, mille üle varem nii väga nuriseti.

Minu referaadis käsitatud ambulatoorne ravimissüsteem oli rajatud vabaarstivaliku põhimõttele, mille juures haigekassa palgalistena olid ettenähtud kõige paremad ja populaarsemad arstid, millega kindlustatakse kassaliikmetele kõige paremad ravimise võimalused, ja haigetele rutulise terveks saamise, ühtlasi ka majandusliselt haigekassale kõige vähem koormav.

Tallinna Ühise Haigekassa arstideks on selle juhuse kasutajad, et arstide esitusega kokku ei lepitud ja nemad löövad tekkinud olukorrast profiiti.

Tallinna Ühise Haigekassa praegused ravimise võimalused ei tõuse eraarsti oma kabineti tasapinnani ja ühtlasi koormab väga raskelt haigekassa majanduslist seisukorda, mille tagajärjel kassa on sunnitud perekonnaliikmete koosseisu kokkutõmbama ja muid abiandmisi piirama, et tegevuskapitalis ülejääke saavutada, millega kassaliikmete ravimiskapitali puudujääke võiks katta.

Ei ole huvitusest pilku heita ajaloosse vaatlemiseks, millega lõppes kuulus Leipzigi haigekassa ja arstikonna vaheline (1904. a.) konflikt.

See konflikt algas teatavasti sellega, et haigekassa ei täitnud täiel määral arstkonna nõudmist honoraari suurendamise asjus ja kategooriliselt ära ütles vaba arstivaliku süsteemi sisseseadmisest.

Valitsusvoimude mõjul saavutati kokkulepe, millega arstkonna nõudmised rahuldati, kuigi mitte täiel määral. Selle kokkuleppe tulemuseks aga oli see, et tegelikult elust tingituna arstikond omal algatusel alandas honoraari ja aitas kassal korraldada kontrolli kuritarvituste ja liialduste ärahoidmiseks.

Kui 6-aastane lepingu tähtaeg (1910. a. lõpul) möödus, pikendas haigekassa seda heameelega, ühtlasi kuulutades üldiseks teadmiseks, et vastava kontrolli teostamisel vaba arstivaliku süsteem ei kõiguta haigekassa manduslist seisukorda.

Arstkonnale sai selgeks, et haigekassa sisetulekud on piiratud ja ei võimalda laiutamist ega omakasupüüdlikkust haigekassa kasutamist. Seda selgust vajavad ka Eesti arstkonnad...

Konflikt Tallinna Ühise Haigekassa ja organiseeritud arstkonna vahel tekkis seepärast, et kassaliikmete ravimiskulud iga aastaga suurenesid ja eriti arstidele maksetavad summad. Haigekassa ei suutnud suurenevatele kuludele vastu seista ja asus arstiabi ümberkorraldamisele ambulatoorsele süsteemile.

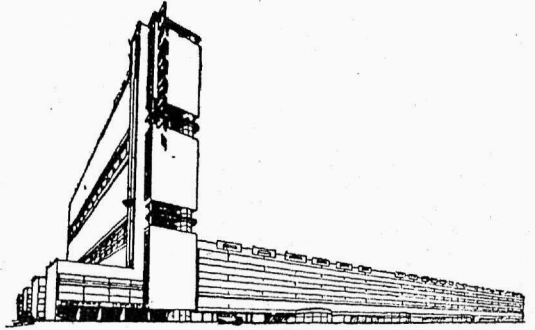
Konflikti lahendades ei ole öieti talitatud selles mõttes, et ei püütud selgitada kulude ülemäära suurenemise tõelisi põhjusi. Haigekassa juhatus jättis arvesse võtmata asjaolu, et arstidele maksetavate summade järjekindel suuremine on tingitud arstiabi tarvitajate arvu suurenemisest, s. o. töö rohkenuisest. Kui rohkeneb töö, peab loomulikult suurenema ka töötasu. Üksiku arsti-visiidi hinna järjekindel langemine sundis arste haigekassalt suuremat honoraari (üldsummas) ülemäära nõudma.

Sellest olukorrast oleks pidanud loomulikult haigekassa järeldama, et tuleb abinõusid leida arstide töö vähendamiseks — visiitide arvu piiramiseks, s. o. haigekassa arvel liialdustele piiri panemiseks, selleks tarvitusele võtma laialdane kontroll ravimise alal ja seda mitte üksi töövõimetute suhtes, kassaliikmeid

üleskutsuma kokkuhoiule, tehes selleks laialdast propagandat, abiks kutsuma kogu arstkonda jne.

Rakvere Ühisel Haigekassal läks korda 1931. a. lõpetada kassaliikmete ravimise alal ilma ühegi puuduajagita, mille juures arstide honoraar üksiku visiidi kohta ei langenud alla harilikku normi (75 senti).

Tallinna Ühine Haigekassa aga püüdis veeretada süüd ainult arstide peale, silmapaari vahele jättes, et peasüü lasub osa kassaliikmete distsipliini puudusel.

Ajalehe tööstushoone Moskvast.

Moskva hakatakse ehitama sarnast hoonet. Sii mahutatatakse 7—8 päevalehe ja kunni 30 ajakirja trükkikojad ja toimetused.

J. Kraan paneb lootusi haigekassa arstlise personali poolt organiseeritud ühingu peale. Sealjuures unustab ta aga, et see ühing võib haigekassale enesele kardetavaks saada. Omades ametiühingu iseloomu, võib ta hea distsipliini juures oma tingimusi „leivaisale“ dikteerima hakata...

Tallinna Ühise Haigekassa praegust ravimise korraldusi jälgides ja olukorda hinnates, tekib tahtmata mulje, et kassaliikmete tervishoid on asetatud eksperimentide ajajärku teadmata ajaks, mida J. Kraani enese artiklist võib järeldada, kus ta tähendab muuseas: „... ja rea aastate möödumisel saaksime alles hakata tulemusi võrdlema.“

Mis siis saab, kui need tulemused praeguseid korraldusi ei õigusta?

Arstiabi korraldus Tallinna ühishaigekassas.

A. Offenbach, TÜH-a juhatuses liige.

Et küsimust mitmest seisukohast vaadelda, avaldame selle kirjutise, ilma et kõigi toodud väidetest toimetuses nõus oleks.

Teatavasti on Tallinna ühisel haigekassal juba pikemat aega vahetõde lõppenud Tallinna organiseeritud arstkonnaga, mistõttu tal tuli oma raviandmine täiesti uuele alusele seada ja enda teenistusse uusi arste palgata. Jättes kõrvale nende põhjuste arutamise, mis pärast oli vahetõde organiseeritud arstkonnanaga katkenud, kuna sellest on juba küllalt kõneldud ja kirjutatud, piirdume käesolevas kirjutises ülevaate toomisega ja järelduste tegemisega tehtud arstiabi ümberkorraldamise alal.

Arstide suuremaks trumbiks oli haigekassa vastu hea ja otstarbekohase ravi võimaldamine kassaliikmetele, mida nad teostasid üksikvisiitide näol. Ja juhusel, kui haigekassa nende nõudmisi ei rahulda, siis lootsid nad seda surveabinõudega teha, mida oli võimalik üksikvisiitide hinna üleskrüvimisega. Kuna haigekassal ei oleks võimalik neid visiite täielikult väljamaksta, sest selle tagajärjel oleks tal varsti kapitalid otsas, siis oli selle üksikvisiitide hinna üleskrüvimisel see mõte, et haigekassa oleks sunnitud vähem väljamaks-

ma, kui haige on arsti juure minnes kulutanud. See oleks tekitanud aga kassaliigete hulgas õigustatud pahameelt, mis oleks organiseeritud arstkonnale võimaluse annud oma nõudmiste läbiviimiseks.

Haigekassa seisis küsimuse ees: kas rahuldada organiseeritud arstkonna nõudmised või leida teid haigete arstimiseks väljaspool organiseeritud arstkonnda?

Valiti viimane tee — see on oma ravimis-asutuste loomine ja uute arstide palkamine enda teenistusse. Raskusi tekkis ambulantside avamisel alul. Kõigepealt ei rahuldanud haigeid arstide valik, kuna neid oli õige vähe, samuti andis end tunda ka vanemate ja kogenenud arstide puudus. Ajajooksul haigekassal läks korda sõlmida pikaajalisi lepinguid arstidega, mistõttu olukord vähe lahenes.

Haigekassa juhatus oli arvamisel, et ta ilma organiseeritud arstkonnata üksi ei suuda veel arstiabiandmist korraldada, mistõttu ta isegi vahepeal oli sõlminud ajutise lepingu organiseeritud arstkonna esindusega, mis oleks isegi alaliseks võinud kujuneda, kui mitte organiseeritud arstkonnas ei oleks vahepeal mõju saanud ringkonnad, kelle pealesurumisel see ajutine leping lõpetati ja vahekorrad teravnesid.

Seetõttu ei jäänud haigekassa juhatusel muud üle, kui oma arstiabi ümberkorraldamist enda jõul läbiviia ja seda puhtalt oma arstide süsteemile lähendada.

Nii suudeti senini haigekassa töösse rakendada 18 arsti. Kõige raskem oli lähendada kõrva-, nina-, kurgu- ning silmahaiguste arstide küsimust, kuna sel alal on võrdlemisi vähe häid jõudusid. Siiski läks ka viimaks korda ka neil aladel arste saada.

Arstidele otstarbekohaseks ja haigekassale kasulikumaks osutusid ambulantsid. Ambulantside asukohti organiseeriti peaaegu igasse linnaossa, mis teeb neid tööliste kättesaadavateks. Siiski on haigekassa juhatusel kogu aeg püüe olnud mõned alad tsentraliseerida, nagu silma-, kõrva- ja ninahaiguste kabinet, samuti ka röntgeni, — mis looks parema tööjaotuse ja ravimise nimetatud aladel. Praegu on haigekassal 9 ambulatooriumi, peale selle röntgeni kabinet. Kuna nende ambulatooriumite asutamisega ja järjest täienemisega muutusid asjatuks haigete eraarstide juures käimised, mis kassaliikmetele on võimaldatud talle antud 8 tseki piirides, siis näeme vastavas statistikas järjest vähenevat tendentsi eraarstide juure käimiseks, olgugi et haigekassa ei ole vahepeal mingisuguseid kitsendusi nende väljamaksmiseks teinud, väljaarvatud mittemaksetav juuremaks, mis oli juba konflikti algusel sündinud.

Ülevaate saamiseks toome allpool järgnevad arvud ambulantsides tehtud visiitide üle.

Aeg	Visiitide arv kokku
1928. a.	43.719
1929. a.	102.595
1930. a.	109.756

Ambulatooriumite asutamisega vähenesid ka eraarstide tulud haigekassade liigete ravimisel. Viimase aja arvud näitavad selgelt, et kui enim olid eraarstidele minevad summad kaugelt üle miljoni senti kuus, siis teevad nad nüüd vaevalt $\frac{1}{4}$ endisest summast.

Selle tõestamiseks allpool järgnev tabel: (Antud arvud on aasta kogusumma.)

Aeg	Ambulants.	H/arstid	Eraarstid
1928	47.714.23) summad võrdlemisi väikesed) kaugelt üle miljoni kuus vastav. kok- kulepetega
1929	62.363.17		
1930	66.549.55	12.155.50	50.750.60

Eriti suur oli eraarstide summade langus läinud aastal. Toome sellest ülevaate.

Aeg	Haigek. arstid	Eraarstid
Jaanuar 1930	1.119.05	9.167.48
Veebruar	698.10	8.250.05
Märts	952.30	8.591.15
Aprill	709.95	6.814.30
Mai	751.85	7.641.25
Juuni	629.70	6.246.08
Juuli	872.40	5.927.—
August	1.035.25	3.628.90
September	1.185.45	4.497.30
Oktoober	1.120.15	4.125.70
November	1.567.35	3.897.89
Detsember	2.178.50	3.760.80
Jaanuar 1931	2.479.55	

Ei või ka praegugi öelda, et arstiabi andmine ambulantsides soovitud kõrgusel oleks, kuid ta on siiski hulga paremaks muutunud, mida ka tõendab kassaliigete järjest suurenev poolehoid ambulantsidele. Ambulantsides tehtud visiidid oma enamikus olid hulga odavamad, kui seda praegu maksvad ametlikud normid riigiteenijatele näevad. Samuti on visiitide omahind järjest vähenenud.

Aasta	Visiidi hind (keskm.)
1928	109
1929	68
1930	61

See nõuab haigekassalt vähem juuremaks-mist tagavara kapitalist, mis aitab ka muudele ülesannetele summade kulutamist, nagu seda on oma maja ja haigemaja ehitamine.

Loomulikult ei ole see kokkuhoid nii suur, et oleks annud otsekohe tuntava ülejäägi, kuid ajajooksul võib selle arvel nii mõnedki summad kokkuhoida.

Mis sellest järeldada? Nagu arvud näitavad, võib järgmist öelda:

1) ambulatoorne ravimine on hulga odavam,

2) arstiabiandmine ambulatooriumites ei ole mitte halvem kui eraarstide juures,

3) segavad mõjud arstiabikorraldamisel on kõrvaldatud.

Kui aga see nii on, siis võib juba ette näha järgmised sihtjooned:

Ambulantse tuleb täiendada ja arendada kuni polikliinikuni, vähendades ühtlasi sellega kaasas nende arvu ja püüdes neid tsent-

raliseerida, samuti tuleb asetada arstlise personaali kohale tublimaid ja kogenumaid arste.

See tõstab järjest kassaliigete usaldust ambulantside vastu ja kaotab vastuväited nende otstarbekohasuse üle.

Kokkuvõttes võib märkida: arstiabiandmine sel kujul nagu see praegu teostatud Tallinna ühises haigekassas, jätab kõrvale igasugused kõrvalorganisatsioonide katsetused haigekassa ravimiskapitalide üle kontrolli luua.

Rakvere haigekassa 10-aastane.

1. märtsil sai täis 10 aastat Rakvere Ühise Haigekassa asutamisest. Rakvere haigekassa on üks nooremaid. Ta asutati alles 1921. a.

Esimene tööstuste töölise üldkoosolek kutsuti Rakveres kokku 12. jaanuaril 1921. a., kus esitati haigekassale normaal põhikirja, mis võeti muutmata kujul vastu ja kinnitati komissari poolt sama aasta 18. jaanuaril.

2. veebruaril korraldati haigekassa volinikkude valimisi vabrikuis, kelle peakoosolek peeti ära linnavolikogu saalis 13. veebruaril 1921. Paar päeva hiljem peeti ära teine peakoosolek, kus määrati kindlaks abiandmise normid ja haigekassamaksu suurus. Samuti otsustati alustada haigekassa tegevust sama aasta 1. märtsil.

Alguses vaadati haigekassa tegevusele kaunis optimistlikult, määrates minimaalseid maksunorme. Seejuures anti aga abitahtjatele suuri toetusi.

Vaatamata sellele, töötas haigekassa hästi, mida põhjustas peamiselt asjaolu, et töölised ei osanud haigekassat veel kasutada. Kuid juba järgmisel aastal teeb haigekassa majandusline seisukord järsku pöörde halvema poole, mida põhjustas siis levinenud gripitaud.

Rahaliste tagavarade puudumisel ja suurenenud nõudmistele esitamisel, satuti raskesse seisukorda. Oldi sunnitud vähendada abiraha andmist ja tõstma liikmemaksu seadusega ettenähtud maksimumini.

Rakvere haigekassa võttis arstiabi korraldamise enda peale eritingimustel.

Selle erilepingu kohaselt on määratud kindlaks arstiabi maksu alamäär, kuna õnnetusjuhtude puhul maksab ravimiskulud tööandja haigekassale tagasi. Nende eritingimuste alusel töötab praegu ainult Rakvere haigekassa.

Seega tekkisid haigekassal esimesed raskused 1922. aastal, mis lõpeb puudujäägiga. Et parandada majanduslist seisukorda, jäidi ka 1923. aastal madalate abirahannormide juure. 1924. aastaks oli seisukord sedavõrd paranenud, et võidi suurendada abirahannorme normaalse kõrguseni.

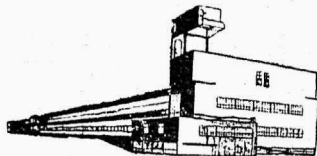
Kuid veel sama aasta lõpuks selgus, et vaatamata haigekassa ja ettevõtete vahelisele soodsatele tingimustele, näitab kassa liigete ravimiskapital puudujääki. Kokkuvõttes mõõdukas aga 1924. aasta tervenemise tähe all.

Nendele raskustele seltsisid 1925. a. arstide nõudmised kõrgendatud takside järgi. Arstid nõudsid takside kõrgendamist tervelt 33 prot-

sendi võrra. Alles suurte läbirääkimiste järgi läks korda jõuda arstidega kokkuleppele, mis ei toonud kaasa märgatavat tasu kõrgendamist.

Samal ajal teeb haigekassale ka raskusi maksude kättesaamine tööstuse üldise kiratsemise tõttu. Tuleb sageli tarvitada abi. Ravimiskapitali puudujääk suureneb juba üle 400.000 sendi. Üldiselt on aga majandusline seisukord rahuldav.

Järgmistel aastatel suurenevad puudujäägid veelgi, mis sundis piirama abirahannorme ja perekonnaliigete toetusi. Kõige suurema löögi andis aga haigekassale 1929. aastal uuesti levinenud gripp, mis kippus lööma jalgu alt ära.

Raamatuhoone.

Ehitatakse Moskva Novo-Mjasnitskaja tänavale. Siia koondatakse riiklik kirjastus.

Olude sunnil võeti tarvitusele erakordsed abinõud: toetuste normid suruti alla, arstidele öeldi leping ülesse. Järgnevad kolm kuud läbirääkimisi arstidega, mis tagajärgi ei annud. 1. jaanuaril 1930. aastal algas arstide streik, mis kestis 6 kuud.

Kõige selle tulemusena tehti koguni uuele alusele rajatud leping, mille kohaselt arstid ei saa enam tasu visiitide järgi, vaid haigekassa sissetulekute kohaselt. Haigekassa liigete ravimise ümberkorraldusega kadus puudujääk üldse ära. Veel sama aasta näitas 300 senti ülejääki, mis tuleb lügeda suureks saavutuseks, kui arvestada seda, et veel 1929. aastal tõusis puudujääk üle miljoni sendi.

Haigekassa majandusline seisukorra paranemisega ühenduses, tõsteti käesoleva aasta 1. jaanuarist abiraha norme. Praegu on haigekassa majandusline seisukord parem kui kunagi varem.

Kõige paremad on praegu vahekorrad ka arstikonna ja haigekassa vahel, mis tagab paremaid töötulemusi. Kokkuvõetult haigekassa senisest tegevusest ja arenemiskäigust võiks ütelda, et haigekassa liigete, arstide ja töös-

turite teadlik ja õiglane suhtumine haigekassa tegevusse ja ülesannetesse, tagab ka edaspidi majanduslikult tugeva aluse ja seega ka tööliskonna inimväärse äraelamise võimaluse haigestumise puhul.

Üldine haigekassa liikmete läbikäik ulatab 14.498 peale. Haiguspäevade puhul on maksetud toetust 5 miljonit 73 tuhat 414 senti.

Haigekassa liigete perekondade ravimiseks

on maksetud 6 miljonit 849 tuhat 864 senti. Haigekassaliigete ravimiseks on maksetud 11 miljonit 380 tuhat 191 senti.

Seega on maksetud toetusi kokku kümne aasta kestel 23.303.469 senti.

Praegu kuuluvad haigekassa juhatusse Joh. Abo (esimees), Vold. Luksepp (asjaajaja-kirjatoimetaja), Ferd. Meister, Jakob Moor, Mihkel Peterson ja Ed. Kressa.

V. Luksepp 10 aastat haigekassa teenistuses.

Voldemar Luksepp,
Rakvere Ühise Haigekassa asjaajaja.

Ühes Rakvere Ühishaigekassa 10-aastase juubeliga pühitses ka ta asjaajaja Voldemar Luksepp oma sama pikka tegevust.

V. Luksepp sündis 1896. a. Tartumaal, Pilkuse vallas kooliõpetaja pojana. Lõpetas Otepää progümnaasiumi ning õppis raamatupidamise ja kaubanduslikkudel kursustel. Tegutses enne haigekassa asutamist raamatupidajana.

Rakvere haigekassa asjaajajana on ta üks teadlikumaid ja asjatundlikumaid haigekassa tegelasi, kes ka väsimatult on osa võtnud haigekassade ühistest muredest ja püüetest oma seisukorda parandada, asjaajamist ja korraldust eeskujulikuks ja otstarvekohaseks muuta. Haigekassa liidu tegelasena on ta püsinud selle algusest peale, nii nõukogu, kui ka juhatuse liikmena, esinedes kongressidel, nõupidamistel ja kursustel lektorina. Kui meie näeme nii mõnegi sellase haigekassa juures, kes liidust eemal, nagu argtust ja nina tuule järgi seadmist, siis V. Luksepp kuulub nende asjaajajate hulka, kes tuges oma asjatundlikkusele, on sirgejooneline, ega püüa omale jalgealust luua mitte „mehkeldamisega“ ja „järgikiitmisega“ ning seisukoha puudumisega, vaid oma tööga ja seepärast igalpool oma arvamisi julgelt avaldades. Ja just sel teel on ta võitnud lugupidamise mitte ainult Rakvere haigekassa juhatusliigete, vaid ka teiste haigekassade teadlikkude tegelaste keskel.

Usume, et V. Luksepp, kes veel võrdlemisi noor mees on, veel kaua oma tööjõudu annab nii oma haigekassa, kui ka haigekassade Liidu ülesehitavale ja viljarikkale tööle — Eesti tööliskonna majanduslise, tervilise ja sotsiaalse tasapinna tõstmises.

A. Serbeni mälestusi haige- ja invaliidikassadest.

Ta 70-aastase sünnipäeva puhul.

Harilikult surevad trükitöölised enne 40-aastaseks saamist. A. Serbenis on tegemist haruldase erandiga — ta on töötanud trükistöölisena üle 50 aasta ja jõudnud 70 aasta vanadusse.

Ta sündis Tartu ligidal asuvas Karlova mõisas sepa ja ühtlasi vallakasaka pojana 3. veebruaril 1861. a. Koolihariduse sai ta algul Tartu Saksa seminari algklassis ja pärast vanemate varakut surma vaeselapsena tol ajal Tartus asuvas prof. Jessinskyt asutatud vaestelaste kodus ja samanimelises linnaalgkoolis, mis lihtsalt Kugleri kooliks nime-

tati, mille ta 1875. a. suvel lõpetas ja sama aasta sügisel Tartu kreiskoolis lõpuksami sooritas. Siis pandi ta hooldajailt 13. juunil 1875. a. Heinrich Laakmanni trükikotta täheladuja kutset õppima, mida ta 1881. a. lõpetas ja varsti peale seda matkama läks end trükikunstis täiendama. Et tol ajal Saksa- maale pääsemine suurte raskustega seotud oli, siirdus ta algul Riiga, kus ta suuremates trükikodades töötas, nii Mülleri ja Häckeri trükikodades kolmat ja viiet korda vaheaegadega, siis vaheaegadega jälle Peterburis päevalehtede „Heroldi“ ja „St. Petersburger Zei-

tungi" juures ladujana ning murdjana ja 1900. a. suvel „Moskauer Deutsche Zeitung“ juures, kus ta oma 25-aastast ametijuubelit pühitses.

Mis haige- ning invaliidikassadesse puutub, siis on ta tunnustajaks, et niisuguseid kuni maailmasõja lahtipuhkemiseni ainult Riia trükitööstelst asutatud, mis Saksamaa trükitööstiste omadega ühenduses olid. Ka Tartu ja Tallinna trükitööstel olid vabatahtlikud haigekassad, aga invaliidi-kassat neil ei olnud. Peterburi 'Akadeemia, „St. Petersburger Zeitung“ ja „Heroldi“ ladujate ja trükkijate omavahelisel kokkuleppel oli 1882. a. haige- ja invaliidi-kassa asutatud, mille liikmed 1 rubla kuus maksid ja haiguse puhul 1 rubla päeva kohta toetust said, peale selle prii arsti ja 50% rohtude alandust. Akadeemia trükkikoja töölistel oli eraldi haige- ja invaliidi-kassa, seal arvati igal töölistel 2% tema tööpalgast haigekassa arvele, mis aga sealt lahkumisel kaduma läks ja palju nuri-nat tekitas.

Nii asutati Riias 1860. a. peale Mülleri ja Häckeri trükkikodade omavahelist invaliidi-kassat veel üldine Riia haige-, invaliidi-, leskede ning vaestelaste abiandmise kassa, millesse ainult väljaõppinud trükitöölisi vastu võeti ja needki pärast usaldusarsti läbivaat-

tust. Liikmemakse tuli iga kassa jaoks 20 kopikat kuus maksta, selle eest sai ta haiguse puhul 1 rubla päevas abiraha, prii arsti ja rohud, kuna invaliidid, kes 25 aastat liikmeks olnud, 5 rubla nädalas, ja kes veel Mülleri ja Häckeri invaliidikassa liikmed olid, nendelt 5 rubla nädalas, nii et mõnigi 45-aastane invaliid 10 rubla nädalas toetust sai, kuna tal töötades 9-rublaline miinimumi nädalapalk oli.

1890. a. asutati Peterburis üldine trükitööstiste matusekassa, millel 1000 liiget pidi olema ja kes iga matuse puhul 25 kopikat pidi maksma, millisest üldsummast 200 rubla maetava sugulastele anti ja ülejääk kantselei kuldteks tarvitati. Aga varsti pärast matusekassa asutamist tuli ilmsiks, et umbes 600 kassast osavõtta tahtjat ukse taha jäid, nii et lühikese aja jooksul teine 1000-pealine matusekassa samadel tingimistel asutati, millest ka esimese kassa liikmed osa võisid võtta. Nii juhtus, et mõlemate kassade liigetel kuu jooksul 3—6 surmajuhusel 1.50 kopikat maksma tuli, kuna maetava omaksed 400 rubla matuseraha said. Need olid kasulikud asutused, mis aga maailmasõja ja revolutsiooni keerises oma tegevuse lõpetasid.

Nii siis on ka meie juubilar kõik oma elu-aegsed liikmemaksud ja korjandused sunnitud olnud korstnasse kirjutama.

Vabrik-köögid.

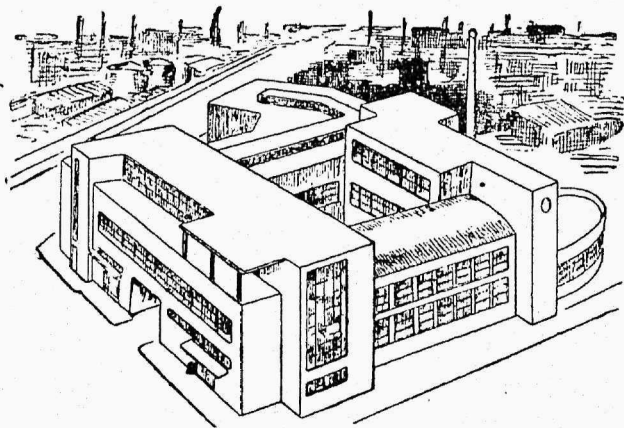
Venemaal ehitatakse vabrik-kööke. Leningradis püstitatakse neid igasse töölisraiooni. Seeläbi vabastatakse töölisperekonnad toiduvälmistamise murest. Uute söögimajade valmistusvõimeks on ettenähtud 12—20 tuhat lõunasööki päevas.

Moskvas kasutasid neid ühiskööke 1. apr. 1930. a. 650.000 elanikku.

Hiiglaköögid — 15.000 lõunasöögi tarvis — ehitatakse ka Harkovis ja Asnefta tööstuses. Viimases ehitatakse 8 vabrik-kööki — 29.500 lõunasöögi valmistamiseks. Tuulas,

Vabrik-köök Leningradis.

Leningradi Vassilisaare, Suure prospekti ja Košoi liini nurgale ehitati vabrik-köök. Üks söögisaalidest, alumisel korral, ulatub läbi hoone. Teine saal — on teisel korral. Köögis on 12 hiiglakatelt. Hoones on laboratooriumid ja aidad, külmetusruum ja muud kõrvalhooned. Suvel kasutatakse söömiseks ka rõdusid, mis asetatud katusele.

1929. a. tarvitajate kooperatiivil oli 1000 söögimaja, kes andsid 720.000 lõunasööki päevas. Viie aasta jooksul tahetakse lõunasööke arvu tõsta 3-miljoni peale. Peale selle 450.000 inimest võivad saada söögivarustust poolvabrikaatide näol, 3.800.000 võivad kasutada einelauda.

Moskvas ja Leningradis kasutavad ühiskondlikku toitmist 10% elanikkudest.

Kiievis, Odessas — 12.000, Tifliisis 10.000 lõunasöögi tarvis, samuti vähemaid teistes linnades.

Vabrik-köögid oma sisseseadete poolest vastavad ajanõuetele tehnikonõuetele.

Kõik lihatükikesed kasutatakse — vorstideks, pasteediks, vinegrettideks ja suupisteks. Kontidest valmistatakse kastet. Isegi köögiigaasid leiavad kasutamist, samuti söögi-

nõude pesuveest võetakse rasvaollused välja — seebi- ja rasvatööstuse tarvis.

Söögivalmistamisel tarvitatakse mehaanilisi abinõusid: kartulipuhastamise ja -koorimise, liharaiumise jne. masinaid, mida käima paneb elekter.

Sooje sööke saadetakse ka linnamööda laiali — koju kätte, sest ükski ruum ei suudaks kõiki sööjaid ära mahutada ja perekonnad, kuigi nad ise sööki ei valmista, söövad sageli meelsasti kodus.

Sotsiaalse Arengu Ühingute Rahvusvahelise Liidu juhatuses koosolek.

Sotsiaalse Arengu Ühingute Rahvusvahelise Liidu juhatus pidas 16. jaanuaril s. a. Baaselis oma koosolekut.

Koosolekut juhatas liidu esimees, end. Austria liidukantsler Dr. Karl Renner, kes oma avakõne pühendas hiljuti surnud liidu abiesimehe Genti prof. Louis Varlez'i mälestusele.

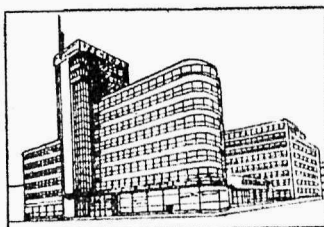
Vaadati läbi kassaaruanne, mille järele selgus, et seisukord on rahuloldav.

Asutati Sotsiaalse Arengu Schveitsi ühingu asju, kes liiduga vaenujalale sattunud. Rahuldusega võidi konstateerida, et vahekorrad on selgitatud ja seepärast võib uuesti koostöö alata, mis üksvahe oli katkenud. Schveitsi ühing on teatanud, et ta liidust välja ei astu, kuid esialgul tõmbub aktiivsest tegevusest tagasi. Loodeti aga, et ta varsti täie jõuga hakkab uuesti koostööd tegema.

Peaküsimuseks koosolekul oli oktoobri lõpul Pariisis kokkuastuva liidu peakoosoleku ettevalmistamine.

Mitmetunnilise nõupidamise järele jõuti ühisele otsusele, et päevakorra peapunktideks tulevad võtta migratsiooni küsimus ja palgapoliitika. Esimeses küsimuses esines

sissejuhatava kõnega Pariisi professor Dr. Qualid. Teise küsimuse kohta peab kõik osakondadelt saadud andmed ümbertöötama ja nendega esinema Kieli professor Dr. L. Heyde. Palgapoliitika küsimus ei tule Pariisis lõplikule lahendamisele: osakonnad peavad veel

Uus kudumisvabrik Ivanovo-Vosnesenskis.

edasi töötama selle küsimuse lahendamisel kuni järgmise kongressini (1933). Kolmandaks päevakorra punktiks oleks sotsiaalkoormatuse viiside võrdlus, kuidas see koormatus on jaotatud üksikutes riikides perekonna, avaliku hoolekande, sotsiaalse kindlustuse, crahoolekande jne. vahel.

Kinnitusameti otsusi.

Juhatuses liigetele tasu ja päevaraha maksmisest Paide ühishaigekassas.

2. jsk. kinnitusameti koosolekul 27. jaan., millest osa võtsid rahukohtunik G. Kahu, tööinspektor Rode, tööandjate esitaja Kaljot ning Tallinna ühise haigekassa esindajad J. Nurk, E. Venek, C. Raudsepp, A. Hellmann ja A. Valdmees, oli arutusel Paide ühishaigekassa küsimus. Tööinsp. Rode kandis ette revideerimise akti, mille järgi: Juhatuses ja revisjonikomisjoni liikmeile on 1922. a. kuni käesoleva ajani makstud koosolekute pealt tasu, samuti on makstud haigekassa volinikkudele peakoosoleku puhul sõidu- ja päevaraha, mille kohta puuduvad juhatuses, kui ka peakoosoleku otsused. Ka ei ole haigekassa põhikir-

jas tasunorme ettenähtud, nagu seda nõuab tööst. tööseaduse § 356. Kuna sama paragrahvi järele juhatuses liikmed täidavad oma ülesandeid tasuta, kui haigekassa põhikirjas neile kassa poolt tasumaksimist ettenähtud ei ole, kusjuures tasunormid ja maksimise tingimused peavad olema põhikirjas kindlaksmääratud, siis puudub ülalnimetatud tasu maksimiseks alus. Aruandja teeb ettepaneku haigekassa juhatuses teha kohuseks nõuda sisse kõik seadusevastasel makstud summad neilt, kelle süü läbi tasumaksimine sündis. Haigekassa asjaajaja K. Oebuse poolt esitatud andmete järgi on alates 1922. a. kuni käesoleva

„Töö ja Tervise“ lugejad!

Haigekassade tegelased, töölised ja teenijad, arstid ja õpetajad, töölisühingud, raamatukogud ja lugemislauad, omavalitsuse tegelased, töösturid ja kõik kodanikud, kellele huvi sotsiaal- ja töölisküsimuste ning rahva tervishoiu vastu, tellivad „TÖÖ JA TERVISE“.

ajani (15. I. 31.) makstud: 1) juhatusliikmeile istangute pealt kr. 1847,75, 2) revisjonikomisjonile istangute pealt kr. 138,75, 3) volinikkudele päeva- ja sõiduraha kr. 595,85.

Otsustati: Paide ühishaigekassa juhatus kohustada viibimata asuma, aruandja poolt ettenähtud Paide ühishaigekassa asjaajaja K. Oebiuse poolt ülesantud summade: Kr. 595,85, kr. 1847,75 ja kr. 158,75, mis seadusevastaselt väljamakstud peakoosoleku volinikkudele, juhatus liikmeile ja revisjonikomisjoni liikmeile päeva- ja sõidurahana haigekassa kogu tegevuse ajal, sissenõudmisele praeguselt, kui ka endiselt haigekassa juhatus liikmeilt, kelle süü läbi need summad väljamakstud. Ühtlasi kohustada haigekassa juhatus selgitada, kas pole peale eelpool too-

mine, et volinikud kümnete kilomeetrite taha tuleks ilma, et nende kulud kaetaks. Siin on ikkagi tegemist töölistega, kellel võimalik pole *omal kulul* nii kaugele rännata.

Millega nõus ei saa olla, see on nende rahade sissenõudmine alates 1922. a.

Tööst. töös. § 362 järgi Haigekassa varandulise seisukorra, kui ka kassa juhatus eajajamise, arvepidamise ja aruandmise revideerimist võivad toimetada töökaitsekomissarid: 1) kinnitusameti otsusel, ja 2) oma äranägemise järele. Sama § põhjal on neil õigus nõuda rahalise aruande esitamist. Peakoosoleku otsused saadetakse neile. Tuleb küsida, miks ei leidnud nii kinnitusamet ega tööinspektor *varem*, et päevarahade ja juhatusliigete tasude maksmiseks pole põhikirja

Uus töölislinn Bakus.

Missuguseid vorme omab uus ehituskunst, näeme neist piltidest mida avaldame N.-Venemaal. Nahftal tööstuse linnas Bakus ehitati tööliste uus linnajagu, mida nimetatakse „seltsimees Schaurman'i asunduseks“. Pildil tänap sellest linnaosast.

dud summade veel muid summasid seadusvastaselt makstud välja. Kõikide seadusvastaselt väljamakstud summade sissenõudmise teostamiseks anda haigekassa juhatusle kuuekuune tähtaeg, arvates tänasest kuupäevast. Tööinspektorile ülesandeks teha Paide ühishaigekassa revideerimise kaudu selgitada, kas pole veel muid summasid seadusvastaselt väljamakstud. Juhtida haigekassa juhatus tähelepanu sellele, et kõik väljamaksu dokumentid peavad varustatud olema juhatus väljamaksu käsuga, nende dokumentide summad peavad olema kviteeritud tähtedega ja kassa- raamatust tuleb kanda läbi ainult need summad, mis tegelikult sissekande tegemise ajaks väljamakstud.

* * *

Toimetuse märkus: Kahtlemata on kinnitusametil õigus, kui ta ütleb, et Paide ühishaigekassa pole talitanud kooskõlas tööst.-tööseaduse § 356 nõuetega. Sisult ei ole aga Paide ühishaigekassa seega, kui ta juhatus liikmetele jne. maksis päevaraha, midagi kuritegelist toiminud. Juhatus ja revisjoni komisjoni liikmed saavad ka teistes haigekassades tasu, näit. Tallinna ühises haigekassas. Paide ühishaigekassas on rida ettevõtteid, mis kaugel linnast. Ei ole õigustatud nõud-

parandatud. Kui nüüd, ligi 10 aasta tagant tööinspektor ja kinnitusamet siiski leiavad, et Paide ühishaigekassa neid tasumaksmisi, milleks teistes kassades on põhikirjasse võetud vastav §, on toimitud ilma sellela, siis oleks tulnud tal küsimust kaaluda ka sisuliselt ning otsus oleks tulnud teha vastavalt tööst-töö sead. § 365-le, kus on öeldud: Kui haigekassa peakoosoleku või juhatus tegevuses avalikuks tulevad seaduse või põhikirja rikkumised, paneb kinnitusamet kassa juhatusle ette abinõud tarvitusele võtta, et avalikuks tulnud rikkumised kinnitusameti poolt määratud tähtajaks kõrvaldatud saaks.

Kuna sisuliselt päevarahade jne. maksimine on otsustatud, siis oleks tulnud anda haigekassa juhatusle tähtaeg — põhikirja täiendamiseks vastava §-iga, ilma et tagantjärele nende tasude sissenõudmisele oleks tarvitsenud asuda.

Kui kinnitusamet ja tööinspektor *varem* pole leidnud, et 1922. a. alates sarnaseid kulusid tehakse, siis vistist tuleb kinnitusnõukogus, kuhu asi peab läbivaatamisele minema, ka sellekohta seisukoht võtta.

On tingimata tarvilik, et kinnitusameti otsus tuleks kinnitusnõukogus arutusele. Kinnitusameti otsust käesoleval korral ei saa lugeda küllalt põhjendatuks.

Haigekassade IX. kongress.

2. ja 3. mail 1931. a.

Eestimaa Haigekassade Liidu IX kongress on 2. ja 3. mail 1931. a. Tallinnas järgmise päevakorraga:

1. E. Haigekassade Liidu IX kongressi avamine.

2. Kongressi juhatus, sekretariaadi ja mandaatkomisjoni valimine.

3. Kongressi päevakorra kinnitamine.

4. Aruanded Liidu tegevusest.

5. Haigekassade aruanded kohtadelt.

6. Liidu 1930. a. aruande ja 1931. a. eelarve kinnitamine.

7. Liidu liiknemaksu kindlaksmääramine 1931. a. peale.

8. Liidu lähem töökava.

9. Valimised põhikirja järele: a) Liidu nõukogu, b) revisjoni komisjon.

10. Sotsiaalkindlustuse propaganda.

11. Haigekassade Liidu tähtsus sotsiaalkindlustuse arengus.

12. Arst ja haigekassa. — Refer. Dr. A. Veltmann.

13. Vaba aine. Refer. Dr. Liin.

14. Sotsiaalkindlustus ja kutseühingud. — Refer. L. Johanson.

15. Sotsiaalkindlustuse arengu sihtjooni Eestis. — Kuidas teostada tööpuuduse vastu kindlustamist Eestis. — Refer. L. Johanson.

16. Kongressil algatatud küsimused.

Haigekassaid, kes soovivad ülaltähendatud kongressi päevakorda mõne uue punktiga

täiendada, palutakse sellekohane ettepanek hiljemalt 1. aprilliks s. a. E. H. Liidu juhatusele ära saata.

Liit omalt poolt juhib haigekassa juhatuse tähelepanu, et kongressi saadikute valimised volinikkude peakoosoleku päevakorda saaks üles võetud.

Saadikud kongressile valitakse haigekassade volinikkude peakoosolekul volinikkude ja ettepanekute korral ka kassaliikmete hulgast järgmisel arvul: kuni 500 liikme pealt — 1 saadik, kuni 1000 liikme pealt 2 saadikut ja iga järgmise tuhande pealt 1 saadik. Arv viimasest tuhandest annab ainult siis ühe saadiku, kui see ulatab üle 500. (Põhikiri § 19).

Kongressi saadikute volituste tõenduseks on valimiskoosoleku protokollist ärakiri, mis haigekassa juhatuse poolt välja antakse. (Põhikiri § 20).

Haigekassade tegevusest Eestis.

Narva Kreenholmi haigekassa aastapeakoosolek oli 18. veebr. Haigekassal oli 1930. a. sissetulekuid 34.794,80 kr., väljaminekuid 34.229,07 krooni, seega 1. jaan. 1931. a. ülejääk 5.802,12 krooni. Toetust otsustati maksta teisest hai-

alistele kassaliikmetele 30-kordne päevapalk, perekonnaliikmete surma korral kuni 5. a. vanuseni 20 kr. ja peale 5. aastat 35 kr. Raseduse ja sünnituse korral terve palk. 1931. a. eelarve kinnitati 34.229,07 sendi suuruses.

Rakvere ühine haigekassa

korraldas oma 10. aastapäeva puhul 1. märtsil käsitöölise seltsi saalis piduliku aktuse, kus esines Tall. Töölismuusika orkester ettekannetega, üteldi tervitusi arstkonna (Dr. Haho), töösturite (Kruusimägi); Narva üldhaigekassa, linavabriku haigekassa ja kalevivabriku haigekassa (E. Keskpai), E. H. Liidu (J. Linnomägi) ja tööinspektori Vuhki poolt. Esinesid peakõnega L. Johanson ja ülevaatega V. Luksepp.

Samal päeval oli haigekassa kutsel samas ruumes Tall. Töölismuusika orkestri kontsert, mis leidis sooja osavõttu.

Õhtul oli haigekassa ruumes omavaheline koosviibimine, millest osa võtsid haigekassa juhatuse, personaali, arstkonna ja haigekassade esindajad.

MEIERITE JA PIIMATALITUSE TEENIJATE HAIGEKASSA?

Eesti Meierite Ühingu algatusel oli Tallinnas 28. veebr. meierite ja piimatalituste ametnikkude koosolek, kus otsustati asutada oma haigekassa. Põhjenduseks toodi, et meiereid ja piimatalitused maksvat ühishaigekassadesse enam kui sealt saavad.

Uue haigekassa põhikiri, 95 paragrahvi võeti vastu.

Sarnase haigekassa asutamiseks puudub seaduslik alus.

Ettevaatust redelil!

(Gesundheit.)

gusepäevast alates poole päevapalga, töövigastuste korral $\frac{3}{4}$ päevapalga suuruses, arvesse võttes ka esimene haigusepäev, pühad ja tööseisakud. Surmakorral maksetakse täis-

Haigekassade tegelased!

Levitage „TÖÖ JA TERVIST“, — sellega aitate kaasa sotsiaalkindlustuse arengule Eestis.

Töökaitse.

Kreenholmis pole töölistevanemaid.

Kuigi Kreenholmi vabrik kuulub suuremate hulka Eestis, pole siin juba 5 kuud enam töölistevanemaid.

Kreenholmis on palgad madalamaid Eestis, töötõingimused rasked. Kuid seepeale vaatamata pole ta töölisel leidnud teiste töölisasustistega ühist keelt. Kreenholmi haigekassa pole veel liitunud teiste haigekassadega ühistööks liidus.

Läti tööstus kasvab.

1929. a. töötas Lätis 2.948 ettevõtet 71.736 töölisega, 1930. a. 3.485 ettevõtet 74.000 töölisega. Viimasel ajal on osa ettevõtteid siiski oma tegevuse lõpetanud ja töölisi vallandanud.

Töölistel peavad palgaraamatud olema.

Kohtla-Järve töölistel polnud palgaraamatuid.

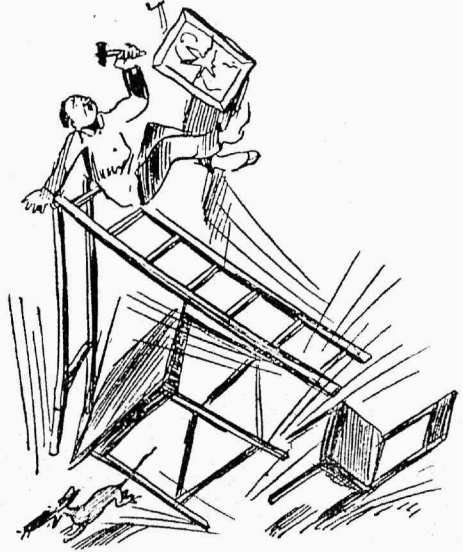
Vastutav ettevõtte juhataja.

Vanema tööinspektori poolt karistati 1928. a. Kohtla-Järve põlevkivikaevanduse juhatajat Aleksander Mürseppa tööstustöö seaduse § 212 p. 1 rikkumise eest. Puudusid 91 töölistel palgaraamatud. Juhatajat karistati iga puuduva raamatu eest 5 kr. suuruses, kokku 455 krooniga.

Selle otsuse peale esitas A. M. kaebuse Jõhvi jsk. rahukohtunikule. Oma kaebuses seletas ta, et kaevanduses on tööl 1.500 inimest. Mitte tema kohus pole palgaraamatuid välja anda, vaid tööliste registreerimise ja arvepidamise ametnikud peavad selle üle valvama. Juhataja kohustus on vaid teostada ülemvalvet. Et 1. juunil 1928. a. leiti 91 töölist ilma palgaraamatuteta, siis olevat see seletatav asjaoluga, et apr.- ja maikuus on kaevanduses suur rändamiseaeg — hulk töölisi lahkub, hulk tuleb juure. Aprillis tulnud juure 242 ja mais 141. Palgaraamatud otsas ja need olnud trükkimisel.

Rahukohtunik oma otsusega mõistis kaebeluse õigeks.

Rakvere-Paide rahukogu aga leidis, et tööstustöö seaduse § 95 ja 212 p. 1 põhjal tööliste pidamises ilma palgaraamatuta on vastutav ja langevad trahvi alla mitte osakondade juhatajad, vaid ettevõtte juhataja. Rahukogu ei

Ettevaatamatus tõi õnnetuse.

(Gesundheit.)

võtnud ka arvesse streiki, mistõttu raamatute väljaandmine viibis, sest vastavaid raamatuid oli saadaval Tallinnas mitmes trükikojas ja pealegi pole juhataja tööinspektorile teatanud, et raamatutega takistus tekkinud.

21. jaan. oli riigikohtu krim.-osak. arutusel A. Mürseppa kassatsiooni kaebus. Riigikohus jättis selle tagajärjeta.

Tööpuudus.

Tööd naistele ja noortele Lätis.

S.-d. rühm esitas Läti valitsusele ettepaneku, et korraldataks töid töötuile naistele ja allealistele nende tööjõule ja oskusele vastavalt. Ettepanek leidis vastuvõtmist.

Neljandik Saksa rahvast tööta.

Saksamaal on juba üle 5 miljoni töötu, ühes perekondadega — 15 miljonit, see on — ¼ Saksa rahvast. Peale selle need inimesed, kes töötavad ajuti, poolikud kuud ja nädalad.

Prantsusmaal töötute arv kasvab.

Sügisel polnud veel Prantsusmaal tööpuu-

dust, nüüd kasvab see kiirelt. Loetakse juba ligi pool miljonit töötut. Prantsusmaal on hulk välismaalasi töötä — nende kohta statistikat üldse ei peeta.

Inglismaal tänavu üle 1 miljoni enam kui mineval aastal.

Inglismaal on töötuid üle 2½ miljoni, see on üle 1.100.000 enam kui mullu.

1.148 söekaevandust lõpetasid töö.

Ametlikkudel andmetel on Inglismaal viimase 6-aasta jooksul lõpetanud töö 1.148 söekaevandust.

Iga haigekassa liige, kutseühingu tegelane tellib omale „Töö ja Tervise“.

Tervishoid.

Keskkõrvapõletik.

Prof. dr. K. Vittmarck, kõrvahaiguste kliiniku direktor Hamburgis.

Keskkõrvapõletik tekib *külgehakkamise teel*, s. t. põletikku põhjustavad teatud pisilased, kes tunginud kõrva. *Külmetamine* annab haigusele *tõuke*, muutes ilanahad pisilastele vastuvõtlikuks, kes temale peatuma jäädes, tekitavad põletiku.

Inimesed ei kaldu ühesugusel määral põlema keskkõrvapõletikku. Nagu paljude teiste haiguste juures, nii ka siin oleneb haigestumine inimese *erilisest kalduvusest* selle haigusvormi poole.

Keskkõrvapõletik.

(Gesundheit.)

Sageli on see kalduvus *päritud*, väga tihti saadud elu esimestel nädalatel. Eriti hädaohus on keskkõrvapõletiku suhtes *rinnalapsed*. Aga ka kõige kõrgemas vanaduses võime kohata keskkõrvapõletikku, siis juba raskemal kujul.

Keskkõrvapõletiku tundemärgiks on *äge valu* sügaval kõrva sisemuses, mis algab koos palavikuga. Suuremalt jaolt seltsib valuga paari päeva pärast *tugev mädavool* kõrvast. Mädavoolu põhjustab *trumminaha lõhkemine*, kust kaudu voolab põletiku tingitud mäda kuuldekäiku. Siin on nähtavasti tegu looduse poolt seatud *loomuliku paranemistega*, mida arst, kui see iseenesest ei sünni, peab avama, torgates peene noakesega trumminaha sisse augukese. Sellepärast on keskkõrvapõletiku puhul tarvis *varakult pöörduda arsti* poole. Kuni arsti ilmumiseni võib vaid *sooja mähi-seid* panna kõrva ümber, et sellega *vähendada valu*.

Keskkõrvapõletiku *käik* võib kujuneda väga mitmesuguseks. Kergekujulised põletikud paranevad mõne päeva pärast, ilma et katkeks trumminahk. Raskemad juhud kestavad mitu nädalat ja nendele võivad seltsida mitmesugused *elukardetavad haigused* või nad muutuvad *krooniliseks hädaks*. Ükski arst ei suuda takistada keskkõrvapõletiku muutumist krooniliseks. See oleneb üheltpoolt, *kuivõrd ägedaloomulised on pisilased* ja teisest küljest *kuivõrd tundelik on haige*. Keskkõrvapõletiku elukardetavad järeihaigused on *peaajunaha-põletik* või *üldine veremürgitus*. Järeihaigused tekivad põletiku laienemisest kuni peaajukoopa sisemusse. Siin võib põletik levineda peaajunahale, tekitades selle põletikku või ta tungib mõnda suurde veresoonda ja toob üldise veremürgituse.

Et takistada põletiku edasitungi, on vajalik *kõrvaoperatsioon*. Kohase opereerimise silmapilgu võib kindlaks määrata vaid arst. Sellepärast vajavad keskkõrvapõletiku haiged — *kestvat arstlist järeelvalvet*. Ei tohi opereerida liiga vara ega ilma mõjuva põhjuseta, ent ei tohi ka operatsiooniga viivitada.

Hoolimata asjatundlikust ja korralikust arstimisest, võib keskkõrvapõletik, kui temaga seltsib peaajunahapõletik ehk üldine veremürgitus, lõppeda surmaga.

Sellepärast huvitab meid küsimus, kas on üldse võimalik ärahoida seda haigust? Paraku on see võimalik vaid üsna piiratud määral. Nagu kopsupõletiku juures nii ka siin on tarvis esijoonel end kaitsta *külmetamise* vastu. Seda ei saavutata aga liigse hellitamisega, vaid ainult külma vastu *karastamise* teel. Kahjuks on mõningatel inimestel *kalduvus* ja *eeldused selleks haiguseks nii suured*, et ei aita mingisugused *ettevaatusabinõud*. Ja kui see kalduvus on pealegi päritud, siis ei aita ükski vahend. Sageli omandatakse *säärane eeldus juba imikueas*. Keskkõrva *sattunud äritusained* moondavad ilanaha pisilastele vastuvõtlikuks. Sääraste äritusainete hulka kuuluvad esi-

joones *maovedelikud*, mis oksendamisel ninakanalite kaudu satuvad keskkõrva. Sellepärast peame korralikult hoolitsema imiku eest, eriti rõhku pannes

ta toitmisele (emapiimale) — see aitab mõjuvalt kaasa edaspidises elus pääseda keskkõrvapõletikust.

(*Gesundheit*).

Sotsiaalkindlustus.

Tööpuudus ja selle vastu kindlustamine Inglismaal.

Tööpuuduse vastu kindlustamise seadus pandi Inglismaal maksma 9. aug. 1920. a. Teda täiendati 1925., 1926. ja 1930. a. Kindlustamisele kuuluvad kõik töölised ja palgalised õpilased, kes üle 16 aasta vanad, aga ka teenijad, kelle palk ei ulata üle 250 naelsterlingi. Põllutöölised ja majateenijad kindlustamisele ei kuulu. Kindlustusmaksu tasuvad ettevõtja, kindlustatu ja riik. 1926. a. seaduse järgi oli kindlustusmaks meestöölise eest: ettevõtjalt 10, tööliselt 9 ja riigilt 6½; naistöölise eest: ettevõtjalt 8, tööliselt 7 ja riigilt 5½; allacalise eest — ettevõtjalt 5—4½, tööliselt 4½—4 ja riigilt 3⅞—3⅝ s pensil nädalas.

Registreerimine tööborsil on sunduslik. Abiraha maksmine algas 6 päevast registreerimisest arvates, kestis — 26 nädalat aastas, võis pikendada kuni 44 nädalani aastas. Mehed said abiraha 18, naised 15 ja allealised 6—7½ shillingit nädalas.

Kindlustatute ja töötute vaherkord oli:

Aasta	Töötud	Kindlustatud	Protsent
1921	11.081.000	2.429.000	16,6
1922	11.181.000	1.504.000	14,1
1923	11.151.000	1.256.000	11,6
1924	11.280.000	1.045.000	10,2
1925	11.500.000	1.341.000	11,0
1926	11.650.000	1.683.000	12,3
1927	11.750.000	1.039.000	9,6
1928	11.629.000	1.225.000	10,7
1929	11.834.000	1.128.000	10,4

Mitmesugust.

Töölise puudus N.-Venel.

N.-Vene töökomissariaadile on 16. jaan. 1931. a. kohuseks tehtud, et ta aasta kestel peab andma juurde 2 miljoni uut oskustöölist, eestkätt rasketööstusele, transpordile, ehitustööle ja põllumajanduse tähtsamatele harudele.

Töölise kvalifitseerimine sünnib koolides, kui ka tegelikus töös.

Uute töölise peaalikatenä nimetatakse: töölise ja teenijate perekonnaliikmeid, maatainimesi, isikuid, kes tegutsevad käsitöö kooperaatiivides, kolhoosnikuid, vaeseid ja keskkihte omas isiklikuis põllumajapidamistes.

Iseäralist tähepanu kästakse pöörata naistele oskuse õpetamisele ja nende tööaladele paigutamisele.

Ilmasõja ohvrid.

Rahvusvahelise tööbüroo andmetel kaotas ilmasõjas sõdureid ja ohvitseere surrutena: Saksamaa 2.000.000, Venemaa 1.700.000, Austria-Ungari 1.542.000, Prantsusmaa 1.400.000, Itaalia 750.000, Inglismaa 744.000, P.-Ameerika Ühendriigid 68.000.

Kuid paljud on sõjast veel nii võlutud, et isegi Remarque sõja koledusi kirjeldavat filmi „Läänefrondil muutuseta“ peavad isamaa vastaseks kihutustööks.

Palgavähendamine Saksamaal.

Sileesia tekstiiltöösturite ühing on kõik palgapingud, mis sõlmitud töölisega, 31. märtsist 1931. a. alates ülesütelnud. Eesmärk: 23-protsendiline palgavähendamine.

Kirjandusest.

Kaks tarvilikku raamatut töökaitse üle.

Lühikese aja kestel on ilmunud trükis mag. A.-T. Klümanni sulest kaks uurimust töökaitse alalt:

1) Käitis ja ettevõtte. Tööõiguslik käsitelu. 32 lhk. Tartus 1930. Sisukord: Tööõigusteaduslik käsitelu. 1. Küsimuse tegelik tähtsus. I. Käitise ja ettevõtte teoreetiline mõiste. A. Käitise mõiste. 2. Käitise mõiste määritelu. 3. Käitise mõiste analüüs. B. Ettevõtte mõiste. 4. Ettevõtte mõiste määritelu. 5. Ettevõtte ja käitis. II. Käitise ja ettevõtte dogmaatilisi mõisteid. C. Käitise valdkond. 6. Käitise

mõiste töökaitse õiguses. 7. Käitise mõiste õnnetuste kindlustuse õiguses. D. Ettevõtte valdkond. 8. Käitise mõiste haiguskindlustuse õiguses. 9. Käitise mõiste käitisorganisatsiooniguses.

2) Tööajakaitseõigus. 1931. Lhk. 21. Sisukord: A. Maksimaalse tööpäeva õigus. B. Maksimaalse töönädala, töökuu ja töö aasta õigus. C. Ületunnitöö ja hädatööõigus. D. Töövaheaja ja vaba aja õigus. E. Öörahu ja puhkepäevade õigus.

Need raamatud on tarvilikud kõigile neile, kellel tööõiguse, töökaitse ja sotsiaalkindlustuse tundmine tarvilik.

Veebruari sündmustik.

1. veebr. Tallinna koolides influentsa, difteriitis ja silmahaigused. — Madridis nädala jooksul grippi surnud 120 inimest. — Jaanuarikuul tapeti rahvussotsialistide poolt 12 tööl. Jaanuaris oli Eestis 563 nakkushaiguse juhtu. — Saksamaal 4.894.000 töötut.

2. — Töötute meeleavaldusi Saksamaal, Prantsusemaal, Poolas ja Tshehhoslovakkias. — Tallinna sadamas sai tööline tööjuures surma, teine vigastada. — Türgis mõisteti 22 inimest surma.

3. — Uuel-Meremaal maavärisemine, hävinesid 2 linna, üle 1.000 surmad ja hulk haavatuid. — Hondurases (Põhja-Ameerikas) sai dünamiidiplahvatusel surma 5 ja vigastada 17 inimest. — Koplis uppus poisikene. — Plahvatusel läbi Briti allveepaadil sai surma 12 ja vigastada 12 madrust.

4. — Lätis nõutakse 40-tunnilist töönädalat. — Inglismaal uppus lennuk 13 sõitjaga. — Helsingi keskvanglas oli mäss — 1 vang sai surma.

5. — Tartus plahvatas Univeri jahuveskis 375-hobusejõuline katel. Kaks tööl. said vigastada.

6. — Prantsusmaal 350.000 töötut ja 1 miljon pooltöötut. — Inglismaal vallandatud üle 220.000 kangru.

7. — Lancashire puuvillatööstuses üle 350.000 töölise tööta. — Inglismaal vahekohtus 600.000 raudteelase palgavähendamise küsimus.

8. — Austrias tegi suurvesi kahju. — Tallinnas jäi roopaseadja veduri alla ja sai surma.

9. — Baltimeres laevade karavanid jääs. — Jaapanis hukkus Prantsuse laev 25 inimesega.

10. — Inglismaal 2.624.236 töötut.

11. — Hiinas oli Fashani mäekaevanduses plahvatus — hukkus 3.000 tööl.ist.

12. — Eesti vabariik sai uue valitsuse — riigivanema K. Pätsuga.

13. — Uuel-Meremaal kestab maavärisemine.

14. — Lätis vallandati 5.000 vabrikutööl.ist. — Grippi Ungaris nõuab surmaohvreid.

16. — Inglismaal suurendati töötute toetust. — Soome presidendiks valiti Svinhufvud.

17. — Nädala jooksul kasvas Inglismaal töötute arv 31.000 võrra. — Venes tõsteti töö-

palku 20% võrra. — Tallinna tollipaanamas mõisteti süüdi 16 kohtualust.

18. — Tallinna töötatööl.iste toimekonna 3 liiget vangistati, süüdistatakse valeteadete levitamises trükiteel ning ülesäsitamises riikliku ja seltskondliku korra vastu. — Põhja-Ameerikas lühendatakse postiteenijate töoaega 44 tunnini nädalas. — Saksamaal töötuid trükiteelisi 19.000. — Lätis suur töötute koosolek, 17.000 töötust 7.000 hädaabitöödel. — P.-Ameerikas 8 miljoni töötut — suured töötute meeleavaldused. — Uputus Rumeenias. — Hispaanias rahutused, nõutakse vabariiki.

19. — Poolas vallandatakse 40.000 tööl.ist. — Uputus Argentiinas. — Prantsuse mäeliit otsustas palgavähendamise vastu streigi väljakuulutada. — Antaloonias jäid 14 talupoega lumelaviini alla ja said surma.

20. — Inglismaal läinud nädalal suri grippi 456 inimest. — Kaareperas jäi raudteevaht rongi alla ja sai surma. — Albaania kuningat taheti tappa. — Peruus tungiti presidendi lossi kallale — tagajärjetult.

21. — Tööl.iste vallandamised Tallinna vabrikutes. — Tallinna vabrikutes tööl.iste vallandamised. — Malatias jäi lumealla 14 talupoega.

22. — Kreekas raudteeõnnetusel sai 15 inimest surma ja 50 haavata. — Mehhikos nälgi-vate tööl.iste rahutused. — Eschveileri mäekaevanduses Saksamaal sai gaasiplahvatusel surma 90 tööl.ist.

25. — Välismaal töötute meeleavaldused. — Suured töötute meeleavaldused Euroopas ja Ameerikas. — Tartus rikuvad leivatöökojad öötookeeluseadust. — Iiri rannas hukkus laev — 5 meest uppisid. — Austraalias hukkus sõjaväelennuk 2 lenduriga. — Mõnes Põhja-Ameerika osariigis, kus vili ikaldus, on nälg. Punane Rist toidab 500.000 inimest. — Santo-Domingas sai ühes vabrikus plahvatusel läbi surma 5 ja vigastada 20 inimest.

26. — Fidshi saartel hukkus tormis 230 inimest. — Mustamäe all Tallinna lähedal leiti külmanud naine — okste korjaja. — „Dvigatel“ läks uute omanikkude kätte.

27. — Mustalmerel hukkus 7 kalalaeva. — Rakvere lähedal sai suusatamisel surma leitnant Veborn.

7. aastakäik.

„Töö ja Terwis“

7. aastakäik.

Sotsiaalpoliitiline kuukiri.

E. Haigekassade Liidu ja Sotsiaalse Arengu Eesti Ühingu häälekandja.

1931. aasta tellimiste ärasaatmisega palume rutata.

„Töö ja Terwis“ ilmub 1931. a. endises suuruses (16–24 lhk.), tuues olavaateid ja kirjutusi töölis-, töökaitses, sotsiaalkindlustuses, terwishoius, hoolekande j. t. sotsiaalküsimuste aladelt.

„Töö ja Terwis“ avaldatakse kinnituskokogu ja ametite tähtsamad otsused.

„Töö ja Terwis“ paneb 1931. a. erilist rõhku just ajakirja sisu mitmekesisusele. Igas nr-is pildid.

Tegev toimetaja L. Johanson.

Tellimishind (postiga): 12 kuud (12 numbrit) — 100 snt., 6 kuud (6 numbr.) — 55 snt., 3 kuud (3 numbr.) — 30 senti. Üksiknumber 10 senti. Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused ja haigekassad.

Tallituse aadress: Tallinn, Tehnika t. 17–15. „Töö ja Terwis“.

Proovinumbrid maksuta.

Tegev toimetaja L. Johanson, kaastoimetaja Aug. Gustavson.

Vastutav toimetaja: L. Johanson.

Väljaandja: Eestimaa Haigekassade Liit.

Kirjastuse o.-ü. „Täht“ trükk, Tallinnas, V. Pärnu mnt. nr. 31.